

CLUSTER 2 BELEID

Auris College Leiden

2022

INHOUDSOPGAVE:

Inleiding	blz. 3
Cluster 2 Beleid: Taal	blz. 5
Cluster 2 Beleid: Basiszorg	blz. 22
Cluster 2 Beleid: Logopedie	blz. 29
Cluster 2 Beleid: Dyslexie	blz. 35

CLUSTER 2 BELEID

Inleiding

Auris College Leiden is een school voor voortgezet speciaal onderwijs (VSO) aan slechthorende leerlingen (SH) en leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis (TOS). Dit type onderwijs valt binnen cluster 2.

Leerlingen op Auris College Leiden kunnen een spraak-/taalachterstand hebben in combinatie met SH of een TOS hebben. Dit kan ook samengaan met een vorm van autisme (ASS), dyslexie en stoornissen zoals ADHD, maar de bovenliggende problematiek is altijd cluster 2 gerelateerd.

Er is een VMBO route, waar les gegeven wordt aan leerlingen die na de onderbouw VMBO op Auris College Leiden schakelen naar de derde klas van het reguliere VMBO, en een Arbeidsroute waarvan de leerlingen na 5 á 6 jaar doorstromen naar een baan of niveau 1 of 2 van het MBO.

Naast het reguliere lesprogramma en de reguliere onderwijsdoelen, wordt er binnen de cluster 2 setting expliciet gewerkt aan het optimaliseren van de communicatievaardigheden van de leerlingen. Voor het functioneren in de maatschappij is het noodzakelijk dat alle communicatiemogelijkheden zo goed mogelijk ontwikkeld worden en dat de compensatiemogelijkheden zoveel mogelijk benut worden. Hierdoor verbeteren de leerresultaten zodat leerlingen ondanks de achterstand of stoornis een zo hoog mogelijk niveau kunnen halen en kunnen aansluiten bij het reguliere vervolgonderwijs (VMBO/ MBO) of zo goed mogelijk kunnen doorstromen naar werk.

Vanwege de Cluster 2 problematiek van de leerlingen ziet het onderwijs er anders uit dan in het reguliere onderwijs. In dit Cluster 2 beleid worden deze verschillen en de extra's die we bieden op de verschillende onderdelen beschreven:

- **Cluster 2 beleid: Taal**

Het Auris College Leiden volgt het taalbeleid van Auris (Auris Taalbeleid 2021). Vanwege de leeftijd van onze leerlingen en het lesaanbod, zijn er en der aanpassingen of specificering noodzakelijk. Deze zijn in **Cluster 2 Beleid: taal** te vinden.

- **Cluster 2 beleid: Basiszorg**

Dit is een handleiding voor docenten en onderwijsondersteunend personeel van Auris College Leiden, waarin per stoornis op het gebied van spraak, taal en gehoor beschreven wordt hoe met de leerling om te gaan. Ook hier gaat het om een concrete uitwerking van Auris Taalbeleid, dat leidend is.

- **Cluster 2 beleid: Logopedie**

In het logopediebeleid wordt beschreven welke vorm en inhoud aan de logopedie (groepslessen en individuele logopedie) gegeven wordt. Ook zijn hierin de taken van de logopedist vastgelegd.

- **Cluster 2 beleid: Dyslexie**

Dyslexie komt vaak voor in samenhang met TOS, en het Dyslexiebeleid vormt dan ook een wezenlijk onderdeel van het Cluster 2 beleid op Auris College Leiden.

In het dyslexiebeleid wordt beschreven welke maatregelen worden genomen om leerlingen met dyslexie zo goed mogelijk te begeleiden.

Dit document 'Cluster 2 beleid' wil inzicht geven in de manier, waarop het 'eigene' van het Auris cluster 2 onderwijs op Auris College Leiden op alle terreinen tot uiting komt.

Auris College Leiden heeft een Cluster 2 werkgroep, die regelmatig bij elkaar komt om het beleid en nieuwe ontwikkelingen door te spreken. De werkgroep werkt met een activiteitenplan dat steeds bijgesteld wordt.

**CLUSTER 2 BELEID:
TAAL**

Auris College Leiden

2022

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord

Hoofdstuk 1 Algemene uitgangspunten

Hoofdstuk 2 Het taalonderwijs in de VMBO route

2.1 Inleiding

2.2 Karakteristiek van het vak Nederlands in de onderbouw

2.3. Keuze kerndoelen Voortgezet Speciaal Onderwijs (V.S.O.) VMBO route

2.4. Kerndoelen Nederlands Onderbouw VO

2.5. Keuze van methoden op basis van SH-/ TOS-criteria

2.6. De extra's

2.7 Onderwijs in de moderne vreemde talen: Engels en Duits

Hoofdstuk 3 Het taalonderwijs in de Arbeidsroute

3.1 Inleiding

3.2 Algemene doelstelling van het vak Nederlands

3.3 Kerndoelen Nederlandse Taal en Communicatie

3.4 De Leerlijnen

3.5 Keuze van methodes PrOmotie en Deviant

3.6 De extra's

3.6.1. Woordenschat

3.6.2. Het RALFI-lezen

3.6.3. Nieuwsbegrip

3.6.4 Engels

3.6.5. Groepslessen logopedie

3.6.6. Individuele logopedie

3.6.7 Spelling (F&L)

3.6.8 Leesbevordering

Hoofdstuk 4 NT-2 Beleid

Bronnen

Voorwoord

Auris heeft een centraal taalbeleid; Auris Taalbeleid 2021 wat op alle scholen leidraad is. Vanwege de specifieke doelgroep (wat betreft leeftijd en onderwijsaanbod) vraagt een aantal zaken om een net iets andere benadering dan bij de leeftijdsgroep 12-.

In dit document worden onderdelen uit het taalbeleid waar nodig nader uitgewerkt, of toegelicht hoe dit op het Auris College Leiden wordt vormgegeven.

Hoofdstuk 1 Algemene uitgangspunten

Auris College Leiden is een school voor speciaal onderwijs aan slechthorende leerlingen (SH) en leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis (TOS). Dit type onderwijs valt binnen cluster 2.

Vanwege de problematiek van de leerlingen ziet het onderwijs er qua taal anders uit dan in het reguliere onderwijs. Dat 'andere' komt vooral tot uiting in:

- de inhoud van en de werkwijze bij de talen Nederlands, Engels en Duits
- de keuze van de methodes
- de 'extra's'
- de basiszorg
- het gebruik van ondersteunende gebaren waar nodig
- de logopedie
- het NT-2 Beleid
- het dyslexiebeleid
- extra faciliteiten en aandacht voor communicatieve vaardigheden
- extra faciliteiten en aandacht voor sociale vaardigheden

Dit document 'Taalbeleid' wil inzicht geven in de manier, waarop het 'eigene' van het taalonderwijs op Auris College Leiden op al die terreinen tot uiting komt.

Hoofdstuk 2 Het taalonderwijs in de VMBO route

2.1 Inleiding

De VMBO-afdeling van Auris College Leiden, de VMBO route, bestaat uit het aanbod onderbouw VMBO. De doelstelling is, dat er uiterlijk na 3 jaar en waar mogelijk eerder 'geschakeld' wordt naar de derde klas van het reguliere VMBO (bovenbouw).

Hierdoor is het mogelijk om extra tijd en aandacht te besteden aan de taalontwikkeling en het wegwerken van leerachterstanden op het gebied van taal.

De leerlingen krijgen niet alleen de theoretische leerstof aangeboden, maar maken via de praktijklessen ook kennis met diverse praktische vakken, waardoor ze beter in staat zijn om een juiste keuze te maken voor een beroepsgerichte sector in het derde jaar van het reguliere VMBO.

2.2 Karakteristiek van het vak Nederlands in de onderbouw

Vanwege de cluster 2 problematiek hebben de leerlingen op verschillende gebieden van de taal een achterstand. Deze achterstanden worden zoveel mogelijk weggewerkt door extra tijd en aandacht te besteden aan de basale vaardigheden, zoals begrijpend en technisch lezen, woordenschat, zinsvorming en verhaalopbouw.

Daarnaast wordt de reguliere VMBO-lesstof aangeboden op drie niveaus: basis, kader, theoretische leerweg. Er wordt dus op twee sporen gewerkt: het wegwerken van hiaten en het volgen van het reguliere VMBO-programma.

2.3 Keuze kerndoelen Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) VMBO route

Door de overheid zijn voor de verschillende typen speciaal onderwijs specifieke kerndoelen opgesteld, die waar mogelijk gerelateerd zijn aan de kerndoelen voor het regulier onderwijs. Auris College Leiden hanteert voor de verschillende vakken deze kerndoelen.

In de groepsplannen wordt een indeling gemaakt naar drie leerwegen: basis, kader, en theoretische leerweg. Deze leerwegen komen overeen met de leerwegen van het reguliere VMBO .

Daarnaast wordt er voor elke leerling jaarlijks een OPP (Ontwikkelingsperspectief) opgesteld. Daarin worden doelen opgenomen die specifiek gelden voor de betreffende leerling.

In de volgende paragrafen wordt beschreven welke deze voornoemde kerndoelen zijn. Daarbij wordt aangegeven hoe op Auris College Leiden aan deze doelen invulling wordt gegeven. Het nastreven van deze (kern)doelen is op VSO Auris College Leiden niet alleen van belang in het taalonderwijs, maar ook bij de talige componenten van het onderwijs in alle andere ontwikkelingsgebieden en vakken.

Daarnaast worden ook de aanvullende, compenserende en vervangende leermiddelen genoemd.

N.B. Voor een overzicht van de gebruikte methoden en materialen verwijzen we naar de groepsplannen van de VMBO route.

2.4 Kerndoelen Nederlands Onderbouw VO

2.4.1 De leerling leert zich mondeling en schriftelijk begrijpelijk uit te drukken.

a. In de methoden komen de volgende onderdelen m.b.t. dit kerndoel aan de orde:

- gesprekken
- discussiëren
- presentaties
- briefopdrachten
- samenvattingen
- interview
- vragen stellen

b. Extra remediërende of aanvullende onderdelen t.b.v. leerlingen van Auris College Leiden:

- zinsbouwoefeningen Auris College Leiden
- extra briefopdrachten volgens leerlijn
- extra opdrachten samenvattingen maken
- schrijfoopdrachten
- logopedie
- projecten
- debatteren
- mondelinge en schriftelijke boekverslagen

2.4.2 De leerling leert zich te houden aan conventies (spelling, grammaticaal correcte zinnen, woordgebruik) en leert het belang van die conventies te zien.

a. In de methode komen de volgende onderdelen m.b.t. dit kerndoel aan de orde:

- leergang grammatica
- leergang spelling
- leergang schrijven

- leergang woordenschat
- b. Extra remediërende of aanvullende onderdelen t.b.v. leerlingen van Auris College Leiden:
- extra lessen grammatica
 - steunkaartenboekje met spellings- en grammaticaregels
 - logopedie
 - extra spelling (F&L) voor leerlingen die dit nodig hebben

2.4.3 De leerling leert strategieën te gebruiken voor het uitbreiden van de woordenschat.

- a. In de methode komt het volgende onderdeel m.b.t. dit kerndoel aan de orde:
- leergang woordenschat
- b. Extra remediërende of aanvullende onderdelen t.b.v. leerlingen van Auris College Leiden:
- extra lessen woordenschat
 - methode Met Woorden in de Weer
 - woorden van de week
 - gebruik woordenschrift bij logopedie
 - extra aandacht voor vaktaalwoorden in alle lessen
 - logopedie

2.4.4 De leerling leert strategieën te gebruiken bij het verwerven van informatie uit gesproken en geschreven teksten.

- a. In de methode komen de volgende onderdelen m.b.t. dit kerndoel aan de orde:
- leergang studievoordigheid
 - leergang lezen
- b. Extra remediërende of aanvullende onderdelen t.b.v. leerlingen van Auris College Leiden:
- luisteroefeningen
 - steunkaartenboekje met tekstverklaringsstrategieën
 - extra aandacht voor leesstrategieën en tekstverbanden
 - extra lessen begrijpend lezen
 - logopedie

2.4.5 De leerling leert in schriftelijke en digitale bronnen informatie te zoeken, te ordenen en te beoordelen op waarde voor hemzelf en anderen.

- a. In de methode komen de volgende onderdelen m.b.t. dit kerndoel aan de orde:
- leergang studievoordigheid
- b. Extra remediërende of aanvullende onderdelen t.b.v. leerlingen van Auris College Leiden:
- lessen informatica

2.4.6 De leerling leert deel te nemen aan overleg, planning, discussie in een groep.

- a. In de methode komen de volgende onderdelen m.b.t. dit kerndoel aan de orde:
- leergang spreken
 - leergang project

b. Extra remediërende of aanvullende onderdelen t.b.v. leerlingen van Auris College Leiden:

- klassenvertegenwoordigersvergadering
- mentoruur
- lessen sociale vaardigheid methode
- lessen debatteren en andere groepslessen door de logopedist

2.4.7 De leerling leert een mondelinge presentatie te geven.

a. In de methode komen de volgende onderdelen m.b.t. dit kerndoel aan de orde:

- leergang spreken en luisteren
- leergang studievaardigheid

b. Extra remediërende of aanvullende onderdelen t.b.v. leerlingen van Auris College Leiden:

- logopedie
- presentaties tijdens Projectmatig werken (PMW)
- presentatie (spreekbeurt)
- mondelinge boekverslagen

2.4.8 De leerling leert verhalen, gedichten en informatieve teksten te lezen die aan zijn belangstelling tegemoetkomen en zijn belevingswereld uitbreiden.

a. In de methode komen de volgende onderdelen m.b.t. dit kerndoel aan de orde:

- leergang fictie
- leergang lezen

b. Extra remediërende of aanvullende onderdelen t.b.v. leerlingen van Auris College Leiden:

- bibliotheekbezoek (4-5x per jaar)
- mondelinge en schriftelijke boekverslagen m.b.v. een format
- leesstimulering: voorlezen in alle klassen en centraal leesuur

2.4.9 De leerling leert taalactiviteiten (spreken, luisteren, schrijven en lezen) planmatig voor te bereiden en uit te voeren.

a. In de methode komen de volgende onderdelen m.b.t. dit kerndoel aan de orde:

- leergang studievaardigheid
- leergang project

b. Extra remediërende of aanvullende onderdelen t.b.v. leerlingen van Auris College Leiden:

- extra lessen studievaardigheid
- logopedie
- opdrachten Projectmatig werken
- klassenvertegenwoordigersvergadering
- verkorte cursus 'Communicatieve vaardigheden gericht op stage en werk'

2.4.10 De leerling leert te reflecteren op de manier waarop hij zijn taalactiviteiten uitvoert en leert, op grond daarvan en van reacties van anderen, conclusies te trekken voor het uitvoeren van nieuwe taalactiviteiten.

a. In de methode komen de volgende onderdelen m.b.t. dit kerndoel aan de orde:

- leergang project
 - leergang studievoerdigheid
- b. Extra remediërende of aanvullende onderdelen t.b.v. leerlingen van Auris College Leiden:
- opdrachten Projectmatig werken

2.5 Keuze van methoden op basis van SH-/ TOS-criteria

Voor slechthorende leerlingen en leerlingen met taal- en/of spraakmoeilijkheden in het VO zijn er geen specifieke methoden verkrijgbaar. Daarom wordt er in de VMBO route van Auris College Leiden gewerkt met methoden die bedoeld zijn voor het regulier VMBO. Deze methoden voldoen aan de kerndoelen voortgezet onderwijs. Tevens wordt hiermee ruim aan de kerndoelen speciaal onderwijs voldaan.

De methode Nederlands, die momenteel op het ACL gebruikt wordt, is **'Nieuw Nederlands'** voor VMBO 6^e editie (Wolters Noordhoff). Op ieder niveau, B(K), KGT en TL/Havo wordt de lesstof voor de onderbouw behandeld.

Om de ontwikkelingsmogelijkheden voor leerlingen op Auris College Leiden zo optimaal mogelijk te maken, wordt er ook bij de andere vakken bij het kiezen van de methode kritisch gekeken naar de geschiktheid van de methode voor de leerlingen van het VSO.

Daarom wordt specifiek rekening gehouden met de onderstaande punten:

- technisch leesniveau
- geen grote stukken tekst
- diverse soorten teksten
- korte teksten van verschillend begripsniveau
- samenvattingen en begrippenlijsten
- uitdagend en interessant voor oudere leerlingen op laag leesniveau
- teksten sluiten aan bij de belevingswereld
- talig niet te moeilijk, maar wel taalstimulerend
- aandacht voor auditieve functies en communicatie

Ter compensatie van de auditieve handicap is het van belang de visuele functie extra te benutten. Er wordt daarom bovendien gelet op:

- visuele ondersteuning
- bijgevoegde concrete materialen of verwijzingen/tips
- gestructureerde, overzichtelijk lay-out

Het natuurlijk leren verloopt bij leerlingen van Auris College Leiden vaak moeizaam.

Vandaar dat het intentioneel aanbieden van leerstof van groot belang is.

Bij nieuwe stof die wordt aangeboden is er steeds aandacht voor :

- het expliciet benoemen van de lesdoelen
- het activeren van voorkennis
- het plaatsen in een brede context
- moeilijke woorden, begrippen en tekstverbanden
- het aanleren van strategieën
- stimuleren van verschillende vormen van aanpak
- herkenbare structuren
- deelvaardigheden expliciet aanbieden
- deelvaardigheden integreren in aanwezige kennis en vaardigheden
- herhalen en op andere manieren terug laten komen

2.6 De extra's

Tot de ondersteunende peilers van het taalbeleid van de VMBO route op het VSO behoren woordenschatonderwijs volgens Met Woorden in de Weer, de steunkaartenboekjes, het I-uur, het RALFI-lezen, F&L, het leesuur, de groepslessen logopedie en de individuele logopedie.

2.6.1 Woordenschat

Sinds 2016 wordt breed aandacht besteed aan het uitbreiden van de woordenschat met behulp van de methodiek Met Woorden in de Weer. Deze methodiek gaat uit van verschillende stappen en principes waarvan is bewezen dat deze bijdragen aan het uitbreiden van de woordenschat op lange termijn.

In de VMBO route krijgt dit vorm op verschillende manieren.

1. Er is in alle leerjaren een extra uur woordenschat per week. In dit lesuur wordt systematisch aandacht besteed aan het vergroten van de woordenschat. Er wordt gewerkt uit de methode Ajodact en de woorden worden aangeboden en verwerkt, volgens de principes van Met Woorden in de Weer.
2. Een aantal leerlingen hebben vanuit logopedie een woordenschrift, waarvan in elke les gebruik kan worden gemaakt. Het woordenschrift is bedoeld als een hulpmiddel bij het uitbreiden van de woordenschat. Nieuwe, voor de leerlingen onbekende woorden worden in het woordenschrift genoteerd. Deze woorden kunnen door de leerlingen zelf worden ingebracht of komen van de docent. De betekenis ervan wordt door de docent uitgelegd en door de leerling achter het woord geschreven. Deze woorden worden tijdens de logopedieles nogmaals besproken en in een zin geoefend. Regelmatig vindt er verwerking en overhoring van deze woorden plaats binnen de logopedieles.]
3. Alle leerlingen krijgen elke week twee 'woorden van de week' aangeboden. Het betreft hier schooltaalwoorden die frequent voorkomen in verschillende lessen en methoden. De woorden van de week worden aan het begin van de week (aangereikt door de logopedist en) uitgelegd door een docent. Gedurende de week worden de woorden door docenten herhaald en toegepast in de lessen waar mogelijk en functioneel. De kennis van de woorden wordt regelmatig getoetst tijdens de woordenschatlessen.
4. Voor het uitleggen en aanleren van nieuwe woorden binnen de vakken wordt gebruik gemaakt van de principes van Met Woorden in de Weer.

2.6.2 De vaktaalwoorden

Binnen de verschillende vakgebieden wordt aan het leren kennen van de vaktaalwoorden, behorend bij de methodes, extra aandacht besteed. Er wordt extra aandacht besteed aan het omschrijven, het hechten en het onthouden van de vaktaalwoorden volgens de principes van Met Woorden in de Weer.

2.6.3 De steunkaartenboekjes

In elk lokaal zijn boekjes aanwezig, 'Steunkaarten in de onderbouw van het VMBO', met daarin steunkaarten van ieder vakgebied. De leerlingen hebben voor het maken van huiswerk ook thuis een steunkaartenboekje.

Het doel van de steunkaarten is dat de leerlingen bij ieder vak de belangrijkste regels, strategieën en begrippen tot hun beschikking hebben. Dit bevordert het leerproces en de zelfredzaamheid. Voor vakoverstijgende vaardigheden zoals tekstbegrip biedt het steunkaartenboekje een eenduidige aanpak.

Voor Nederlands gaat het om steunkaarten voor o.a. tekstbegrip, spelling en grammaticaregels. De leerlingen leren bij de lessen Nederlands de inhoud van de kaarten en kunnen deze kaarten tijdens alle lessen raadplegen.

Daarnaast is het steunkaartenboekje TOS ontwikkeld, zowel voor leerlingen als voor externen die met onze leerlingen werken (bijvoorbeeld in een stagesituatie).

2.6.4 Het I-uur

Elke week is een lesuur gereserveerd voor het I-uur (het individuele les-uur). Leerlingen die moeite hebben met bepaalde onderdelen van een vak worden in dit uur individueel of in kleine groepjes door de docent van dat betreffende vak extra geholpen. Voor het vak Nederlands komt dit vaak neer op extra spellings-, grammatica-, woordenschat- of tekstverklaringsoefeningen.

Daarnaast is er een huiswerkuur voor leerlingen die moeite hebben hun huiswerk te organiseren en te plannen. Zij worden hierin begeleid door een docent.

2.6.5 Technisch lezen

RALFI-lezen is een methode om leerlingen te helpen die het lezen grotendeels beheersen, maar langdurig te traag blijven lezen. Ze blijven daardoor vaak op hetzelfde Avi-niveau steken of gaan maar heel langzaam vooruit.

RALFI is gericht op het verhogen van het leesniveau en het leestempo, en op het vloeiend lezen.

Op Auris College Leiden wordt extra ondersteuning technisch lezen geboden, zoveel mogelijk volgens de principes van het RALFI-lezen. Zowel in de Arbeidsroute als de VMBO route komen leerlingen die het technisch lezen onvoldoende beheersen hiervoor in aanmerking.

De letters RALFI zijn niet willekeurig gekozen; ze staan ieder voor een onderdeel van het lezen volgens de RALFI-methode:

R = Repeated = herhaald

Een zelfde tekst meerdere keren herhalen, het liefst wel 5 keer per week blijkt effectief als het gaat om vloeiend leren lezen. Op Auris College Leiden wordt binnen een vast groepje elke week 2 keer dezelfde tekst gelezen. De week daarop wordt weer met een nieuwe tekst begonnen.

A = Assisted = ondersteund

De leerlingen worden ondersteund bij het lezen. Op deze manier wordt het lezen vergemakkelijkt en wordt aangestuurd op een succeservaring. Die ondersteuning bestaat bijvoorbeeld uit hardop voorlezen, meelesen of koorlezen (de tekst met z'n allen tegelijk hardop lezen).

L = Level = niveau

RALFI gaat er van uit dat het voor de leesontwikkeling van zwakke lezers gunstig is om te werken met relatief moeilijke tekst, als er voldoende ondersteuning geboden wordt. Dit betekent dat er met teksten wordt gewerkt op twee AVI-niveaus hoger dan het laagste instructieniveau en die passen bij de leeftijd van de leerlingen.

F = Feedback = terugkoppeling

Fouten worden zoveel mogelijk voorkomen door woorden (eventueel gedeeltelijk) voor te zeggen. Als een leerling toch een fout leest, zegt de docent meteen het juiste woord, zonder verdere toevoegingen. Tijdens koorlezen treedt ditzelfde effect op: de meeste andere leerlingen zullen immers het juiste woord zeggen. Door middel van die directe feedback krijgen fout gelezen woorden niet de kans om ingeprent te worden. Ook kan hiermee gokkend leesgedrag voorkomen.

I = Interactie

Met name tijdens de eerste keer voorlezen van een nieuw tekstgedeelte speelt de interactie

een belangrijke rol. De docent bespreekt met de leerlingen de inhoud van de tekst. Moeilijke woorden uit de tekst worden besproken, waardoor deze vervolgens ook weer makkelijker gelezen worden.

2.6.6 Groepslessen logopedie

In de VMBO route worden er naast de individuele logopedie in leerjaar 1 t/m 3 groepslessen logopedie Debatteren en overige groepslessen gegeven door de logopedist samen met de docent. Zie voor beschrijving het Logopediebeleid.

2.6.7 Individuele logopedie

Zie voor een beschrijving het Logopediebeleid.

2.6.8 F&L Spelling

Deze methode wordt ingezet voor leerlingen die uitvallen op het gebied van spelling, individueel of in een klein groepje.

2.6.9 Leesbevordering:

Ter bevordering van de leesmotivatie en om leeskilometers te maken, starten we vanaf 2021-2022 met een centraal leesmoment in de aula, waarbij iedereen leest: ook de docenten. Daarnaast wordt dit uur gebruikt voor activiteiten om de leesmotivatie te bevorderen.

Ook wordt er in alle klassen in elk geval eens per week voorgelezen.

2.7 Onderwijs in de moderne vreemde talen: Engels en Duits

Engels:

Engels is voor de VMBO leerlingen op het Auris College Leiden een verplicht vak, waar ze in de bovenbouw eindexamen in moeten doen. Voor veel van onze leerlingen is Engels echter een moeilijk vak. Er wordt dan ook veel ingezet om te zorgen dat de leerlingen met een voldoende resultaat voor Engels uitstromen van de onderbouw van het Auris College Leiden naar de bovenbouw van het reguliere VO.

Dit doen we door gedurende alle leerjaren een extra uur Engels in de week aan te bieden. Daarnaast is er de mogelijkheid tot i-uur Engels voor extra individuele ondersteuning, en voor uitspraaktraining in samenwerking met de logopedist.

Leerlingen die uitvallen op Engels kunnen indien nodig en in overleg met mentor en vakdocent in plaats van lessen Duits extra Engels volgen.

Duits:

De overheid heeft algemene kerndoelen geformuleerd voor wat leerlingen in de onderbouw van het VMBO moeten leren. Scholen besteden in de onderbouw ongeveer tweederde van hun tijd aan de kerndoelen. In het overige, 'differentiële' deel van het curriculum krijgen scholen ook gelegenheid het eigen profiel tot uitdrukking te brengen, via levensbeschouwing, een extra moderne taal of sport. Voor VMBO K en TL is in de differentiële ruimte is een tweede moderne vreemde taal verplicht.

Auris College Leiden heeft hierbij voor Duits gekozen. Een aanzienlijk deel van onze leerlingen schakelt naar een vervolgopleiding in de sector techniek. In de technische sector wordt nog geregeld gevraagd naar het vak Duits. Vanwege de beroepsmogelijkheden die dit biedt is kennis van dit vak dan ook een pré. Een andere factor is dat op veel vervolgscholen het vak Duits aangeboden wordt, en i.v.m. de aansluiting op het reguliere VMBO (Kader /TL) is het nodig dat onze leerlingen al de basis van het vak Duits gehad.

Voor sommige leerlingen op het Auris College Leiden blijkt een extra taal echter teveel te zijn. Basisleerlingen die veel moeite met Duits en/of Engels en Nederlands hebben, kunnen dan ook in overleg met de mentor en de vakdocent Duits laten vallen. Zij krijgen in plaats daarvan op deze uren dan extra ondersteuning voor Engels en/of Nederlands.

Hoofdstuk 3 Het taalonderwijs in de Arbeidsroute

3.1 Inleiding

De doelstelling van de Arbeidsroute van Auris College Leiden is het aanbieden van vijf of zes jaar onderwijs en opvoeding aan leerlingen die naast hun spraak-/taalproblematiek en/of slechthorendheid overwegend een cognitieve beperking hebben en geen diploma kunnen behalen in het VMBO.

In de Arbeidsroute worden de leerlingen voorbereid op het zo zelfstandig mogelijk functioneren in de maatschappij en op de arbeidsmarkt. Een aantal leerlingen stroomt door naar het MBO niveau 1, de zogenaamde Entreeopleiding.

Om dit te bereiken worden werkvormen gehanteerd om de arbeidsgeschiktheid, de zelfstandigheid en het verantwoordelijkheidsgevoel van de leerlingen te ontwikkelen, zodat zij de overstap naar de maatschappij met succes kunnen maken.

Er wordt gewerkt aan de kerndoelen van het VSO arbeidsgericht.

Na een oriëntatiefase van twee leerjaren komt in de volgende drie à vier jaren, de beroepsgerichte fase en de transitiefase, steeds meer de praktijkgerichte scholing voorop te staan.

Ook in de eerste twee leerjaren wordt al intensief gewerkt aan de voorbereiding op de stageperiode door middel van praktijklessen zowel binnen de school als op locatie.

Daarnaast werken we op de leerwerkplekken binnen school aan arbeidscompetenties.

Halverwege het tweede leerjaar starten de Lessen Op Locatie (LOL). In het derde leerjaar start de beroepenoriëntatie en halverwege het derde jaar gaan de leerlingen hun eerste stage lopen.

Het aantal stagedagen wordt in het vierde en vijfde leerjaar uitgebreid, waardoor het accent steeds meer komt te liggen op de praktische vaardigheden en minder op de theoretische. Als een leerling kan uitstromen naar het MBO dan wordt hier zoveel mogelijk naartoe gewerkt bij het aanbieden van de theorie. Voor taal wordt gebruik gemaakt van de methode 'Deviant', gericht op het behalen van het niveau 1F, en als dit haalbaar is niveau 2F. Daarnaast worden er vanaf het derde leerjaar branchegerichte cursussen gegeven die landelijk erkend zijn.

3.2 Algemene doelstelling van het vak Nederlands

Het onderwijs in de Nederlandse taal is erop gericht dat de leerlingen:

- taal zo effectief mogelijk als communicatiemiddel kunnen gebruiken in verschillende taalgebruikssituaties;
- taal receptief en productief, mondeling en schriftelijk kunnen gebruiken in informele en meer formele situaties;
- de gebruiksmogelijkheden van taal kunnen waarderen door gevoel te ontwikkelen voor effectieve communicatie en door plezier te beleven aan communicatieve situaties;
- strategieën kunnen hanteren om hun taal(gebruiks)kennis zo goed mogelijk in te zetten in uiteenlopende situaties;
- inzicht verwerven in de rol en het belang van taal voor maatschappelijk functioneren;
- vaardigheden en kennis op het terrein van de Nederlandse taal verwerven met het oog op beslissingen over vervolgoopleidingen, de latere beroepsuitoefening en het maatschappelijk functioneren.

Het vak Nederlands draagt daarnaast ook bij aan het realiseren van de volgende onderdelen van de algemene onderwijsdoelen:

- het verwerven van inzicht in taal als onderdeel van kunst en cultuur.
- het verder ontwikkelen van taalvaardigheden als vervolg op hetgeen in het primair onderwijs aan de orde is geweest

- het opzoeken en verwerken van informatie.
- het aanleren van strategieën voor effectieve mondelinge en schriftelijke communicatie
- het verder ontwikkelen van een aantal communicatieve vaardigheden.

Daarnaast draagt het vak bij aan de andere (onderdelen van de) algemene onderwijsdoelen:

- het leren communiceren
- het leren reflecteren op het leerproces
- het leren reflecteren op de toekomst
- het gebruiken van informatie- en communicatietechnologie om teksten te verwerken, informatie te verzamelen uit gegevensbestanden, en te communiceren via netwerken.

3.3 Kerndoelen Nederlandse taal en communicatie

In deze paragraaf wordt beschreven welke kerndoelen er zijn voor de Arbeidsroute, profiel Arbeid (uitstroom naar reguliere arbeid, sociale werkvoorziening en MBO Entreeopleidingen). Daarbij wordt aangegeven hoe wij aan deze doelen invulling geven.

Het nastreven van deze (kern)doelen is op Auris College Leiden niet alleen van belang in het taalonderwijs, maar ook bij de talige componenten van het onderwijs in alle andere ontwikkelingsgebieden en vakken.

In onderstaand schema is te zien hoe de kerndoelen in de gebruikte methode Deviant voorkomen. Daarna worden per kerndoel de aanvullende, compenserende en vervangende leermiddelen genoemd.

		Deviant VIA Vooraf Op weg naar 1F						Deviant VIA Vervolg 1F							
		Thema 1 - 8						Thema 1 - 8							
		H1	H2	H3	H4	H5	Aantal kerndoelen	H1	H2	H3	H4	H5	H6	H7	Aantal kerndoelen
Kerndoelen Nederlandse taal en communicatie profiel Arbeid	1. De leerling leert actief te luisteren naar gesproken taal over alledaagse en werkgerelateerde onderwerpen.					1	1						1	1	2
	2. De leerling leert zich mondeling verstaanbaar en begrijpelijk uit te drukken in gesprekken, overlegsituaties en presentaties over alledaagse en werkgerelateerde onderwerpen.					1	1					1			1
	3. De leerling leert zakelijke teksten te lezen die aansluiten bij de eigen leefwereld, interesses en de wereld van arbeid.			1			1		1						1
	4. De leerling leert verhalende en fictionele teksten belevend te lezen en de eigen interesses op het gebied van fictie te verkennen.			1			1		1			1			2
	5. De leerling leert zich schriftelijk begrijpelijk uit te drukken in korte eenvoudige teksten over alledaagse en werkgerelateerde onderwerpen.		1		1		2		1		1				2
	6. De leerling leert in schriftelijke producten verzorgde taal te gebruiken.		1		1		2		1		1				2
	7. De leerling leert zijn woordenschat uit te breiden met behulp van strategieën.	1					1	1							1
	8. De leerling leert om taalactiviteiten (spreken, luisteren, schrijven en lezen), voor te bereiden, te plannen en na te kijken.	1		1	1	1	4		1	1	1	1	1		4
	9. De leerling leert van feedback van anderen en van eigen reflectie op taalactiviteiten.	1				1	2					1			1
		3	2	3	3	4		1	2	3	3	4	2	1	

Extra of remediërende maatregelen AR:

Kerdoel 1: De leerling leert actief te luisteren naar alledaagse taal en werkgerelateerde onderwerpen.

- Kringgesprekken
- Leergesprek bij de diverse vak- en vormingsgebieden
- Groepslessen Communicatieve Vaardigheden door de logopedist
- Stage en stagegesprekken
- Tijdens AVO-vakken, praktijkvakken en LOL/stage en op leerwerkplekken
- Mentorgesprekken
- Jaarlijks AR kamp

Kerdoel 2: De leerling leert zich mondeling verstaanbaar en begrijpelijk uit te drukken in gesprekken, overlegsituaties en presentaties over alledaagse en werkgerelateerde onderwerpen.

- Kringgesprek
- Leergesprek bij de diverse vak- en vormingsgebieden
- Logopedie
- Groepslessen Logopedie inclusief Cova
- Sociale vaardigheidslessen
- Projecten
- Woordenschatuitbreiding met behulp van 'gele woordkaarten'
- Presentaties
- Stage en stagegesprekken, stagevoorbereiding
- Sociale vaardigheidstraining
- Zelfstandig boodschappen kunnen doen
- Tijdens AVO-vakken, praktijkvakken en LOL/stage en op leerwerkplekken
- Diverse informele en formele gespreksvormen oefenen, bv
 - Vragen kunnen stellen aan derden binnen en buiten de school.
 - In (openbare) gebouwen de juiste informatie kunnen vragen
 - Sollicitatiegesprekken kunnen voeren
- Groepslessen logopedie en Cova
- Balietraining

Kerdoel 3: De leerling leert zakelijke teksten te lezen over onderwerpen die aansluiten bij de eigen interesses, de leefwereld en de wereld van arbeid.

Om te komen tot het bereiken van de doelstellingen welke gesteld zijn voor dit domein gebruiken we gedurende de 5 jaren de volgende hulpmiddelen:

- RALFI: technisch lezen
- Krant 7 Days
- Artikelen uit de krant
- Het lezen van verwerkingsmateriaal bij de wereldoriënterende vakken en televisielessen
- Excursies/kamp
- Informatieboeken uit de bibliotheek
- Koken/balie/schoonmaak: stappenplannen en instructiekaarten lezen
- Zorg en Welzijn: werkportfolio Thuis in je huis

Kerdoel 4: De leerling leert verhalende en fictionele teksten belevend te lezen en de eigen interesses en voorkeuren op het gebied van fictie te verkennen.

Om te komen tot het bereiken van de doelstellingen welke gesteld zijn voor dit domein gebruiken we gedurende de 5 jaren de volgende hulpmiddelen:

- Ralfi: technisch lezen
- Schoolbibliotheek

- Films
- KUVO-project(en)
- Logopedielessen
- Voorlezen in de klas en lezen tijdens het leesuur (nog in ontwikkeling)

Kerdoel 5: De leerling leert zich schriftelijk begrijpelijk uit te drukken in korte, eenvoudige teksten over alledaagse en werkgerelateerde onderwerpen.

- Verwerkingsopdrachten bij de zaakvakken
- Het maken van een (boek)verslag
- Het schrijven voor de schoolkrant
- Projecten
- Formulieren
- Het maken van een stageverslag
- Verwerking van stageopdrachten
- Het opstellen van een eigen cv
- Jezelf presenteren op de stagedatabase
- Het schrijven van formele brieven aan instanties en instellingen om informatie in te winnen.

Kerdoel 6: De leerling leert in schriftelijke producten verzorgde taal te gebruiken.

- Boekverslag
- Powerpointpresentaties
- Stagedatabase

Kerdoel 7: De leerling leert zijn woordenschat uit te breiden met behulp van strategieën.

Leren van nieuwe woorden volgens de principes van Met woorden in de weer

- Basis woordenboek Nederlands van Van Dale
- Promotie Beeldwoordenboek
- Spreekwoordenboek
- Werkportfolio zorg en welzijn, koken en schoonmaken
- Logopedie
- Nieuwbegrip
- Technoventurie (techniek)
- Werkportfolio Peter Swank (zorg en welzijn, koken)

Kerdoel 8: De leerling leert om taalactiviteiten (spreken, luisteren, schrijven en lezen) voor te bereiden, te plannen en na te kijken.

- Presentaties
- Boekverslag
- stageverslag

Kerdoel 9: De leerling leert van feedback van anderen en van eigen reflectie op taalactiviteiten.

- Methode Deviant
- Groepslessen Logopedie
- Stagegesprekken
- Mentorgesprekken
- Presentaties
- Kringgesprekken
- Tijdens stage/LOL

N.B. Een overzicht van de gebruikte methoden en materialen is te vinden in de groepsplannen van de Arbeidsroute.

3.5 Keuze van methodes PrOmotie en Deviant

De methode PrOmotie is ontwikkeld voor leerlingen van het Praktijkonderwijs. Daarbij is de methode geschikt voor leerlingen met TOS (zie ook criteria methode VMBO route 2.5).

Het leermiddelenpakket 'PrOmotie' biedt het Praktijkonderwijs –en dus ook onze Arbeidsroute- zijn leerlingen en docenten een volwaardig en haalbaar pakket aan leermiddelen. Het pakket is gebaseerd op algemeen vormende en praktische leerinhouden die onderbouwend zijn voor arbeidstoeleiding en burgerschapscompetenties. PrOmotie biedt die vaardigheden die nodig zijn voor het functioneren in het dagelijkse leven, thuis, op school, tijdens stage en op het werk. Binnen de methode wordt aandacht besteed aan:

- Sociale, emotionele en communicatieve vaardigheden
- Praktische vaardigheden
- Cognitieve vaardigheden

Voor wat betreft de talige kant kenmerkt de methode zich door:

- eenvoudig taalgebruik,
- taalgebruik aansluitend bij de belevingswereld van de leerlingen
- een groot lettertype,
- een rustige lay-out
- veel herhalingen
- ondersteunende illustraties
- mogelijkheden voor gesprekken en mondelinge opdrachten

Ook de methode Deviant (Via en Studiemeter) is ontwikkeld voor leerlingen in het Praktijkonderwijs en als voorbereiding op de Entreeopleidingen.

Met deze leerstof wordt 1F- en zo mogelijk 2F-niveau aangeboden. De gebruikte boeken zijn Via Vooraf op weg naar 1F, Via Vervolg 1F en VIA Werkboek 2F Mbo-breed.

De vormgeving van de leerwerkboeken is overzichtelijk en de inhoud wordt gestructureerd aangeboden. De opdrachten zijn afwisselend en vertaald naar de belevingswereld van de leerling.

Met Studiemeter worden de vorderingen van de leerlingen digitaal in kaart gebracht.

3.6 De extra's

Tot de ondersteunende pijlers van het taalbeleid van de Arbeidsroute behoren de methodiek Met woorden in de weer, het technisch lezen, Nieuwsbegrip, F&L, leesbevordering en de groepslessen logopedie en individuele logopedie.

3.6.1 Woordenschat

Sinds 2016 wordt Aurisbreed aandacht besteed aan het uitbreiden van de woordenschat met behulp van de methodiek Met Woorden in de Weer. Deze methodiek gaat uit van verschillende stappen en principes waarvan is bewezen dat deze bijdragen aan het uitbreiden van de woordenschat op lange termijn.

In de Arbeidsroute krijgt dit als volgt vorm:

1. In alle leerjaren wordt gewerkt met woorden die geselecteerd zijn uit de methode VIA Vooraf op weg naar 1F. Deze woorden worden elke week aangeboden volgens de principes van Met woorden in de weer. Daarna worden de woorden geconsolideerd en moeten de leerlingen de woorden toepassen tijdens het maken van de opdrachten in de methode. Het toetsen van de woorden kan op verschillende manieren gebeuren, o.a. door een toetsopdracht in de methode, mondeling of met het programma WRTS.
2. Daarnaast worden bij andere vakken woorden aangeboden die frequent en nuttig worden geacht door de docent. Ook deze worden volgens de principes van Met woorden in de weer aangeboden en verwerkt.

3.6.2 Technisch lezen

Op Auris College Leiden wordt extra leesondersteuning zowel in de Arbeidsroute als de VMBO route aangeboden in kleine groepjes. Leerlingen die het technisch lezen onvoldoende beheersen komen hiervoor in aanmerking. Hierbij is het uitgangspunt dat ernaar gestreefd wordt dat een leerling in de Arbeidsroute minimaal AVI 6/7 beheerst.

Zie voor de werkwijze 2.6.5.

3.6.3 Nieuwsbegrip

In de Arbeidsroute wordt in alle leerjaren intensief gewerkt met de methode Nieuwsbegrip. Nieuwsbegrip is een methode voor begrijpend lezen met actuele, informatieve teksten. Er wordt gericht gewerkt aan woordenschat- en begrijpend leesstrategieën.

3.6.4 Groepslessen logopedie

In de Arbeidsroute wordt er naast de individuele logopedie in leerjaar 1 t/m 4 een uur in de week een groepsles gegeven door de logopedist samen met de leerkracht. Zie voor beschrijving het Logopediebeleid

3.6.5 Individuele logopedie

Zie voor een beschrijving het Logopediebeleid.

2.6.6 F&L Spelling

Deze methode wordt ingezet voor leerlingen die uitvallen op het gebied van spelling, individueel of in een klein groepje.

2.6.7 Leesbevordering:

Ter bevordering van de leesmotivatie en om leeskilometers te maken, starten we vanaf 2021-2022 met een centraal leesmoment in de aula, waarbij iedereen leest: ook de docenten. Daarnaast wordt dit uur gebruikt voor activiteiten om de leesmotivatie te bevorderen.

Ook wordt er in alle klassen in elk geval eens per week voorgelezen.

Hoofdstuk 4 NT-2

Voor sommige leerlingen op Auris College Leiden geldt naast de cluster 2 problematiek ook dat Nederlands niet hun moedertaal is. Indien deze NT-2 leerlingen een achterstand hebben ten opzichte van de niet NT-2 leerlingen van hetzelfde leerjaar en dezelfde stroom, krijgen zij op Auris College Leiden naast het algemene aanbod van taal ook oefenstof aangeboden speciaal voor NT-2 leerlingen.

Dit gebeurt in overleg met de logopedist en de mentor en/of docent Nederlands. Dit wordt opgenomen in het OPP. De NT-2 methode en materialen die dan gebruikt worden, zijn afhankelijk van het cognitief niveau en het niveau van het Nederlands van de betreffende leerling. Dat betekent dat er niet gewerkt wordt met een vaste methode, maar dat er materiaal aangeschaft wordt toegespitst op de problematiek van de betreffende leerling. Dit is mogelijk omdat het in de praktijk om een zeer beperkt aantal leerlingen gaat. In overleg wordt ook bepaald waar, met wie en hoe vaak de NT-2 leerling de stof zal oefenen. Ook wordt aandacht besteed aan overeenkomsten en verschillen in de uitspraak en de grammatica van de thuistaal en het Nederlands. Daarnaast stimuleren we het aanbod van Nederlands in de thuissituatie (boeken, tv etc.). Omdat we steeds meer te maken krijgen met leerlingen die een relatief grote taalachterstand hebben en daardoor onvoldoende profiteren van klassikaal onderwijs in hun eigen klas, is er een taalklas indien daar behoefte aan is. Alleen deze leerlingen krijgen dan taalonderwijs op maat, om zo de taalontwikkeling sneller op gang te brengen.

Bronnen

- Brochure 'Kerndoelen Voortgezet Speciaal Onderwijs',
Uitgave van het Ministerie OCW, februari 2014
- Methode 'Nieuw Nederlands'
- Methode 'Deviant'
- Diverse interne beleidsstukken

CLUSTER 2 BELEID: BASISZORG

Auris College Leiden

2022

De Basiszorg

1. Inleiding Basiszorg
2. Inhoud Basiszorg
 - 2.1 Communicatie algemeen
 - 2.2 Gehoor
 - 2.3 Auditieve verwerking
 - 2.4 Spraak
 - 2.5 Taalproductie
 - 2.6 Taalbegrip
 - 2.7 Pragmatiek
 - 2.8 Communicatie met ASS leerlingen

De Basiszorg

1 Inleiding Basiszorg

De Basiszorg is een handleiding voor docenten en onderwijsondersteunend personeel van Auris College Leiden, waarin per stoornis op het gebied van spraak, taal en gehoor beschreven wordt hoe met de leerling om te gaan.

De aanpak van de leerling met een communicatieve beperking doet namelijk een groot beroep op de kennis en de vaardigheden van de volwassenen. Deze kennis en vaardigheden moeten systematisch ingezet en afgestemd worden op de verschillende niveaus en de specifieke stoornissen en hiaten van de leerlingen. Taal verwerf je in interactie en communicatie met anderen. Een responsieve en sensitieve omgeving is hiervoor noodzakelijk. Sensitief en responsief zijn betekent voor docenten en onderwijsondersteunend personeel, dat er wordt ingegaan op de pogingen van leerlingen om te communiceren en dat men gericht is op het vangen van de bedoelingen van de leerlingen. Daarnaast is het van belang dat de omgeving de communicatie stimuleert, en de leerlingen plezier leren ervaren in de communicatie met anderen.

Problemen met het verwerven van de moedertaal hebben verstrekkende gevolgen, zowel cognitief, sociaal als emotioneel. Het personeel op Auris College Leiden is zich er steeds van bewust dat problemen op het gebied van leren, op het gebied van relaties aangaan met anderen, op het gebied van gedrag, voort kunnen komen uit het niet begrijpen en niet begrepen worden.

Het is daarom de taak van docenten en andere hulpverleners om steeds te zoeken naar de voorwaarden waaronder een kind beter gaat communiceren, meer taal en kennis verwerft. De manier waarop dit gebeurt op Auris College Leiden staat in de volgende paragrafen van de Basiszorg beschreven.

Om ook externen die met leerlingen van onze school werken een handreiking te bieden voor de communicatie met onze leerlingen, is het steunkaartenboekje TOS ontwikkeld. Dit wordt uitgereikt aan nieuwe docenten, maar bijvoorbeeld ook aan stagebegeleiders of docenten bij de LOL-lessen.

N.B. Waar gesproken wordt over de docent worden naast docenten, ook logopedisten, vakdocenten en onderwijs ondersteunend personeel bedoeld.

2 Inhoud Basiszorg

2.1 Basiszorg op het gebied van communicatie in het algemeen

- De docent kan omgaan met verschillen in spraak en/of taal tussen leerlingen en handelt daarnaar.
- De docent legt het accent op communicatie, waarbij zij/hij zoveel mogelijk ingaat op het initiatief van een leerling tot communicatie, ook non-verbale communicatie.
- De docent zorgt voor een goede verdeling van de spreektijd.
- De docent maakt gebruik van Totale Communicatie (TC).
- De mentor overlegt regelmatig met de logopedist over hoe de leerling het best benaderd kan worden in de mondelinge communicatie, en hoe het geleerde in de logopedieles in de klas toe te passen.
- Beginnende docenten worden gecoacht door de logopedist in de eigen taal, spraak, stem en communicatie.
- Auris biedt voor beginnende docenten inscholing met betrekking tot TOS en slechthorendheid. Daarnaast vindt interne inscholing plaats door de logopedisten.

Van docenten en logopedisten wordt verwacht dat ze zich blijven scholen op het gebied van Cluster 2, zowel door interne als externe studiedagen en cursussen.

- De docent maakt tijdens de lessen zoveel mogelijk gebruik van visuele ondersteuning.
- Er wordt tijdens de lessen bewust tijd besteed aan nieuwe en of moeilijke woorden, aan het lezen/begrijpen van teksten, het voeren van gesprekken en discussiëren.
- Ook tijdens andere activiteiten, zoals sociale vaardigheidstraining, creatieve activiteiten, projecten en excursies e.d. wordt de spraak-/ taalontwikkeling van de leerling bewust gestimuleerd o.a. door de activiteiten te verwoorden.
- Tijdens kringgesprekken of individuele gesprekken wordt er met de leerlingen gesproken over de talige handicap, de gevolgen ervan, hoe ermee om te gaan en de acceptatie van de handicap.
- Er wordt bij alle leerlingen op hun eigen (taal)niveau aandacht besteed aan allerlei communicatieve situaties, bijvoorbeeld hoe je iets het beste kunt vragen, hoe je iemand aanspreekt of hoe je een verschil van mening uitpraat.
- De docent creëert een sfeer waarin het kind wordt uitgenodigd te communiceren.
- De docent fungeert als tolk tussen communicerende leerlingen of een docent(bijv. op stage of bij excursies), met name bij die leerlingen die moeite hebben om verbaal hun boodschap over te brengen.
- De docent is er attent op dat er conflicten/misverstanden kunnen ontstaan t.g.v. slechthorendheid en/of spraak-/taalproblemen. Hij/zij helpt de leerlingen dit te zien (oorzaak-gevolg) en op te lossen.

2.2 Basiszorg op het gebied van gehoor

- Er is klassenapparatuur voor slechthorende leerlingen en leerlingen met een CI, waarvan het gebruik wordt voorgeschreven door de K.N.O.-arts/audioloog. De docent ziet toe op het gebruik van de klassenapparatuur.
- Er wordt rekening gehouden met de plaats van de s.h.-leerling t.o.v. de spreker i.v.m. het mondbeeld van de spreker (lichtval, goede oor/minder goede oor, plaats vooraan).
- De klassenopstelling is in hoefijzervorm/u-vorm, zodat de s.h. leerling zoveel mogelijk het mondbeeld van de docent en van de medeleerlingen kan zien.
- Voor de leerlingen worden kernpunten per les of instructie op het bord/papier gezet.
- De docent zorgt ervoor dat zijn/haar mond goed zichtbaar is en de mondbewegingen duidelijk en niet te snel zijn, en dat de s.h. leerling gelaatgericht is voor er gesproken wordt.
- Instructie wordt regelmatig herhaald (eventueel in andere woorden), en er wordt gecontroleerd of de instructie daadwerkelijk begrepen is.
- De docent treedt, indien nodig, op als tolk tussen de s.h.-leerlingen en de andere leerlingen.
- De docent is bedacht op misverstanden die kunnen ontstaan door het niet goed spraakverstaan /spraakafzien van de s.h.-leerling en controleert regelmatig of dat wat gezegd is goed begrepen is.
- I.v.m. de inspanning, die het spraakverstaan en spraakafzien kosten, zal het mondelinge lesgeven zo kort mogelijk duren en zoveel mogelijk afgewisseld worden met doe-opdrachten en schriftelijke verwerking.
- De klaslokalen zijn zodanig ingericht dat de akoestische omstandigheden gunstig zijn voor de signaal - ruisverhouding. (tapijt, gordijnen).
- Voor die slechthorende leerling, die dat nodig heeft, wordt het gesproken Nederlands waar mogelijk ondersteund met gebaren (NmG). Zie Hoofdstuk 5 'Beleid met betrekking tot gebaren'.
- Leerlingen met wisselende gehoorverliezen door middenoorproblemen worden vaker geaudiometreerd. Bij slechthorende leerlingen wordt twee keer per jaar een toonaudiogram en één keer per jaar ook een spraakaudiogram gemaakt. Ouders die

merken dat hun kind minder hoort kunnen via de docent een gehoortest aanvragen. Ook docenten kunnen een hoortest aanvragen voor een leerling.

- Ook is een KNO-arts verbonden aan Auris College Leiden. Deze controleert op aanvraag de oren van de leerlingen.
- De audioloog begeleidt de slechthorende leerlingen van Auris College Leiden. Leerlingen die onder begeleiding zijn van het Audiologisch Centrum in het LUMC krijgen, tenzij anders afgesproken, minimaal één maal per jaar een oproep voor een controleafspraak bij de audioloog op school, voor advies op het gebied van gehoor en het hoortoestel.
- De docent stimuleert de leerling in het zelfstandig omgaan met zijn/haar hoortoestel(len): zelf aangeven wanneer de batterijen op zijn, en zelf het hoortoestel in de gewenste stand zetten.
- De docent stimuleert de leerling in het zelfstandig omgaan met zijn/haar slechthorendheid: vragen om herhaling bij niet verstaan hebben, op de juiste plek gaan zitten/staan i.v.m. spraakafzien.

2.3 Basiszorg op het gebied van de auditieve verwerking

- De docent houdt aan de ene kant rekening met het zwakke auditieve geheugen van leerlingen doordat deze:
 1. praat in korte zinnen
 2. de instructietijd kort houdt en afwisselt met doe-opdrachten
 3. visuele ondersteuning gebruikt
 4. regelmatig instructies en leerstof herhaaltAan de andere kant stimuleert de docent het vergroten van het auditieve geheugen door bijvoorbeeld geheugenstrategieën passend bij de te onthouden stof aan te bieden.
- Aan het begin van de les vat de docent de lesstof van de vorige keer kort samen, of laat dit door de leerlingen zelf doen.
- Bij een leerling die problemen heeft met het opnemen, verwerken en/of onthouden van taal gaat de docent na of informatie goed is overgekomen (checken van informatie).
- Bij een trage verwerking van de taal verlaagt de docent het spreektempo en laat pauzes vallen, zodat de leerling tijd heeft om de auditief aangeboden informatie te verwerken. Bij oudere leerlingen leert de docent de leerling bij het luisteren onderscheid te maken tussen hoofd- en bijzaken en te anticiperen op wat er gezegd gaat worden.
- De docent stimuleert de leerling in het zelfstandig omgaan met zijn/haar auditieve verwerkingsproblemen: vragen om herhaling, navragen, vragen of het spreektempo omlaag kan, etc.
- In overleg (met logopedist of tijdens een leerlingbespreking) zal bij een leerling met onvoldoende auditieve feedback op de eigen uitspraak (waardoor de leerling klanken die hij wel beheerst niet toepast), de leerling hiervan bewust gemaakt worden o.a. door er op te wijzen of een teken af te spreken.

2.4 Basiszorg op het gebied van de spraak

- De docent geeft het goede voorbeeld door zelf duidelijk articulerend te spreken in een rustig tempo.
- De uitspraak van een voor de leerling moeilijk woord, wordt door de docent vergemakkelijkt door dat woord in lettergrepen te verdelen en/of medeklinkerverbindingen op te splitsen. De leerling herhaalt daarna het woord zo goed mogelijk.
- In overleg (logopedist, leerlingbespreking) zal van de leerling in de klas die uitspraak verlangd worden, die de leerling wel beheerst maar nog niet toepast.
- Bij het regelmatig weglaten of verkeerd uitspreken van een klank door de leerling zal de docent in overleg met de logopedist het klankgebaar van het Nederlands handalfabet gebruiken als 'reminder' voor die klank.

- Als de docent de leerling niet verstaat, geeft hij weer wat hij heeft opgevangen en vraagt na of dit klopt. Als de docent de bedoeling van de leerling nog niet begrijpt, dan stelt hij vragen om meer duidelijkheid te krijgen.

2.5 Basiszorg op het gebied van de taalproductie

Om het produceren van mondelinge taal (het zich uiten) zo optimaal mogelijk te stimuleren zal de docent:

- Stress rondom het zich uiten zoveel mogelijk proberen te minimaliseren door:
 - de leerling de tijd te geven
 - de houding over te brengen dat praten leuk is
 - het accent te leggen op communicatie en dus op *wat* er gezegd wordt en niet op *hoe*
- Tijdens gesprekken zorgen dat de sfeer en de communicatie niet lijden onder het niet goed kunnen formuleren van een leerling. De docent probeert te begrijpen wat de leerling bedoelt. Hij geeft weer wat hij heeft opgevangen en vraagt na of dit klopt. Als de docent de bedoeling van de leerling nog niet begrijpt, dan stelt hij vragen om meer duidelijkheid te krijgen.
- Leerlingen aanmoedigen tot mondeling taalgebruik zodat praten gewoon wordt en wel door:
 - alle leerlingen regelmatig een mondelinge beurt te geven (eventueel een lijst bijhouden). Dus niemand overslaan!
 - aan de leerling vragen te stellen en de leerling antwoorden te laten geven
 - de leerlingen vragen te laten stellen
 - dóór te vragen en/of samen te vatten
 - denken in taal te stimuleren (hardop denken, conclusies laten trekken, iets oplossen enz.)
 - te discussiëren en te argumenteren
 - een (logisch) verhaal te laten vertellen
 - de leerlingen dat wat verteld is door een docent of medeleerling te laten navertellen of samen te vatten
 - kleine spreekbeurten, interviews e.d. te laten houden
 - de spreektijdverdeling in de gaten te houden, zowel tussen leerlingen onderling als tussen leerlingen en docent
- Structuur/opbouw aanbrengen in de uitingen (zinnen, verhalen) van de leerling door:
 - gerichte vragen te stellen
 - dóór te vragen
 - hoofd- en bijzaken aan te geven / te laten ontdekken
 - samen te vatten / verhaal helpen af te ronden
- De docent zal ingaan op een verkeerd woordgebruik of een verkeerde zinsconstructie door fout en goed naast elkaar te zetten, uit elkaar te halen of woordkeus/zinsconstructie te spiegelen.
- Bij actieve woordvindingsproblemen zal de docent het oproepen van dat woord voor de leerling vergemakkelijken door:
 - de tijd te geven (soms even een beurt overslaan en later erop terugkomen)
 - een omschrijving te laten geven / kenmerken te laten noemen
 - synoniemen te laten geven
 - de eerste letter(greep) te vragen / aan te reiken
 - vragen te stellen (naar categorie, gebruik, kleur, vorm, eigenschap e.d.)

2.6 Basiszorg op het gebied van het taalbegrip

- Om het begrijpen van taal en het opnemen van informatie in het algemeen zo goed mogelijk te laten verlopen zal de docent:
 - in korte maar complete zinnen praten
 - de betekenis van moeilijke onbekende woorden samen met de leerlingen achterhalen en eventueel op het bord schrijven
 - woorden en zinnen eventueel herhalen op een andere manier (synoniemengebruik, andere zinsconstructie)
 - de leerling de tijd geven om de informatie op te nemen en te verwerken
 - woorden / begrippen / leerstof waar mogelijk visualiseren / schematiseren (b.v. van te voren een overzichtsschema van het te behandelen onderwerp op het bord).
 - een nieuw onderwerp / het veranderen van onderwerp duidelijk aangeven
 - het begrijpen van de uitleg / de instructie regelmatig checken
 - te veel figuurlijk taalgebruik vermijden of duidelijk uitleggen.
- Om de woordenschat uit te breiden zal de docent nieuwe onbekende woorden uitleggen (zie hierboven), maar ook werken aan een actieve houding van de leerling. De leerling leert zo navraag te doen bij het lezen of horen van onbekende woorden en leert het woordenboek gebruiken.

2.7 Basiszorg op het gebied van de pragmatiek

De volwassene:

- verlangt oogcontact van de leerling
- helpt de leerling met het beginnen of afsluiten van een verhaal (beurtgedrag)
- helpt de leerling bij het onderwerp en de lijn van het verhaal blijven
- wijst op het rekening houden met de luisteraar (b.v. de leerling geeft te weinig informatie of niet opgebouwde informatie)
- laat goed communicatief gedrag zien en verlangt dit ook van de leerling
- gebruikt zo nodig metacommunicatie (praten over de communicatie van de leerling)
- let op een goede verdeling van de gesprekstijd
- stimuleert stille / afwachtende leerlingen mee te doen tijdens gesprekken.

2.8 Basiszorg op het gebied van communicatie met ASS-leerlingen

Een leerling met een stoornis in het autistisch spectrum interpreteert de hem/haar omringende werkelijkheid soms op een eigen wijze.

Met dit gegeven moet rekening gehouden worden wanneer het gaat om de interpretatie en het gebruik van taal.

In de omgang met autistische leerlingen is het van belang dat:

- de uitleg eenduidig en concreet is:
figuurlijk of dubbelzinnig taalgebruik wordt vermeden of verklaard,
de uitleg is in niet te complexe duidelijke zinnen.
- de informatie/opdrachten stapje voor stapje worden uitgelegd:
opdrachten worden zoveel mogelijk visueel gemaakt, de leerling zelf laten herhalen wat er gezegd is etc.
- in de directe communicatie de docent een sturende rol heeft, zodat de leerling niet verzandt in details. Aan de docent de taak om het gesprek bij de hoofdlijn te houden (regelmatig terugkoppelen naar het hoofdonderwerp, refereren aan gemaakte afspraken, niet meegaan in discussies om verbale chaos te vermijden etc.)
- gesproken situaties zoveel mogelijk visueel worden gemaakt d.m.v. woorden, tekeningen, picto's, voorwerpen, foto's etc.

- de docent ingewikkelde zaken structureert (bv. door oorzaak en gevolg expliciet duidelijk te maken, door de samenhang aan te geven etc.)
- de docent alert is op het gegeven dat een leerling met ASS moeite heeft met sociaal adequaat taalgebruik (rekening houden met de gesprekspartner, rigide vasthouden aan eigen gespreksonderwerp, vermijden van oogcontact, het niet kunnen inleven in de ander etc.)
- de leerling klaar is om de boodschap te ontvangen; meerdere prikkels tegelijkertijd verwerken levert onrust en verwarring op.
- de communicatiesnelheid wordt vertraagd en de leerling voldoende bedenktijd krijgt om de (auditieve) boodschap te verwerken.
- er positieve boodschappen gegeven worden (aangeven wat je wel verwacht, omschrijf het gewenste gedrag i.p.v. het ongewenste).

CLUSTER 2 BELEID: LOGOPEDIE

Auris College Leiden

2022

LOGOPEDIEBELEID

Inhoud

1. Inleiding

2. Verantwoording

2.1 Missie logopedie

2.2 Visie logopedie

2.3 Toelichting

3. De verschillende taken van de logopedist op het ACL

3.1 Individuele logopedie

3.2 Groepslessen en co-teaching

3.3 Coaching

3.4 logopedist als CVL Lid

3.5 logopedist als onderzoeker

3.6 logopedische betrokkenheid

1. Inleiding

De logopedist heeft een specifieke deskundigheid op het gebied van gehoor-, spraak-, taal- en communicatieproblemen en de gevolgen van deze problemen voor het functioneren van de leerling. Hierdoor brengt de logopedist een voor cluster 2 essentiële deskundigheid mee binnen het multidisciplinaire team. De logopedist is bekend met de schoolorganisatie, kent de docenten en andere medewerkers en kan zo adequaat, doelgericht en in samenwerking met andere disciplines leerlingen met logopedische problemen begeleiden/behandelen.

Op het Auris College Leiden (ACL); school voor voortgezet speciaal onderwijs cluster 2, neemt logopedie een speciale plek in binnen ons onderwijs. Wanneer we kijken naar de missie van Auris en de beroepskenmerken van de logopedist zien we grote overlap. Door NPO-gelden is het mogelijk geworden om de logopedische inzet te vergroten en de expertise breder in te zetten om zo achterstanden in de communicatie bij de leerlingen te verkleinen. Dit biedt de mogelijkheid om aan de wens te voldoen logopedie meer in de klas in te zetten, zodat leerlingen en ook docenten hiervan kunnen profiteren. Op het ACL betekent dit dat de logopedist niet alleen curatief werkt met de leerlingen in een individuele setting, maar dat logopedie wordt geïntegreerd door het hele onderwijs. In dit logopediebeleid wordt beschreven waarom we dit doen, hoe dit is vormgegeven en welke aanpassingen we zien voor in de toekomst.

Missie Auris

Als je doof of slechthorend bent of een taalontwikkelingsstoornis hebt, heeft dat invloed op wie je bent en je rol in de samenleving. Ervaar jij of je omgeving belemmeringen, dan kun je bij Auris terecht. De medewerkers van Auris zijn experts in taal, communicatie en horen. Samen zorgen wij dat jij je optimaal ontwikkelt zodat je effectief kunt meedoen aan de samenleving.

Logopedie (definitie)

Zorg die nodig is als er problemen zijn met stem, spraak, taal, gehoor en slikken. Logopedisten behandelen stoornissen op het gebied van de persoonlijke communicatie. Zij houden zich daarnaast bezig met voorlichting, preventie en onderzoek. Logopedie is gespecialiseerde (gezondheids)zorg of paramedische zorg. Deze zorg wordt ook geboden in het onderwijs. (NVLF; Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie; 2020)

2. Verantwoording

2.1 Missie logopedie ACL

Wij willen leerlingen van het ACL leren te zijn wie ze zijn, met hun kwaliteiten en beperkingen, en hen op weg helpen zich zo zelfstandig mogelijk te redden in het onderwijs en in de participatie in de maatschappij.

2.2 Visie logopedie ACL

Vanuit professioneel logopedisch handelen en met aandacht voor de specifieke beperkingen en de participatieproblemen van de leerling, ondersteuning bieden aan leerlingen, ouders en docenten, waarbij gekeken wordt naar de leerling als persoon (niet alleen naar de TOS-problematiek) en waarbij gewerkt wordt vanuit de hulpvraag op het gebied van de communicatie van leerlingen in contact met hun omgeving.

2.3 Inhoudelijke toelichting op de missie en visie

De missie van de sectie logopedie past binnen de kernwaarden van Auris en ACL

Kernwaarden Auris: samen, zorgvuldig en slagvaardig

Kernwaarden ACL: bewustzijn, vertrouwen en redzaamheid

Wat

We willen bereiken dat leerlingen zich, wanneer zij het ACL verlaten, voldoende kunnen redden in onze talige en sociale maatschappij door ze te leren:

hun problemen in de communicatie te herkennen en daarmee inzicht te hebben in hun communicatieproblemen, inzicht is de eerste stap naar acceptatie (redzaamheid en bewustzijn). Hierbij is veel aandacht voor de relatie tussen de TOS/SH en de sociaal/emotionele ontwikkeling en TOS/SH en gedrag (Taalontwikkelingsstoornissen in het Voortgezet onderwijs en MBO, Bernadette Sanders, 2019)

hun problemen in de communicatie te accepteren, acceptatie is de eerste stap naar een positief zelfbeeld (zelfvertrouwen)

om te gaan met hun problemen in de communicatie, coping is de eerste stap naar zelfredzaamheid en geeft meer zelfvertrouwen (redzaamheid en vertrouwen)

hun communicatieproblemen, binnen hun mogelijkheden, te reduceren tot een voor hen voldoende niveau (redzaamheid en vertrouwen).

Hoe

We willen dit bereiken door vraaggericht te werken: met de leerling, ouders en docenten de hulpvraag formuleren en van daaruit logopedische begeleiding bieden.

Dat houdt in dat:

de intensiteit wordt bepaald vanuit de behoefte van de leerlingen, ouders of docenten.

de setting wordt bepaald per individu denk aan: individuele logopedie, groepslogopedie of indirecte logopedie

er een keuze wordt gemaakt tussen directe en indirecte therapie: oudere leerlingen blijken meer baat te hebben bij een combinatie van directe en indirecte therapie.

docenten worden gecoacht op specifieke cluster2-vaardigheden in de klas, logopedische begeleiding kan ook worden ingezet bij specifieke vragen m.b.t. leerlingen in de klassensituatie.

er multidisciplinair overleg is: er is afstemming van de logopedische begeleiding met de mentor, betrokken docenten, zorg coördinator, psycholoog, audioloog etc.

logopedie flexibel wordt ingezet: er is geen vaststaand rooster per schooljaar, maar er wordt ingespeeld op de vragen die er zijn (zie aanbeveling nieuwe richtlijn TOS van de NVLF, mei 2017)

3. De verschillende taken van de logopedist op het ACL

Op dit moment zijn 3 logopedisten deeltijd werkzaam op het ACL. Op onze school bestaat de primaire taak van de logopedist uit: het observeren, onderzoeken, diagnosticeren en het in een individuele- of groepssetting behandelen van leerlingen met spraak-, taal-, communicatie - en/of gehoorproblemen. Er wordt onder andere gewerkt aan: het verbeteren van de taalvaardigheid, het vergroten van de woordenschat, het verbeteren van de uitspraak, de bewustwording van de problemen in de communicatie, het compenseren van de communicatieproblemen en het voorbereiden op het. Tevens geeft de logopedist voorlichting en advies aan de omgeving, bijvoorbeeld aan ouders en docenten. De logopedist heeft daarnaast ook een coachende rol ten aanzien van de docenten op het gebied van de eigen stem, spraak, taal en communicatie en het omgaan met leerlingen met SH en TOS problematiek (zie hiervoor de Basiszorg). Daarnaast heeft iedere logopedist zijn eigen specialisme. Dit zijn gehoorzorg, NT2- onderwijs, Dyslexie, Spelling, Rots en Water, lexicon coördinator en Ralfi lezen.

3.1 Individuele logopedie

Nieuwe leerlingen worden altijd een eerste periode individueel ingeroosterd voor logopedie. Dit is nodig om te onderzoeken hoe de huidige communicatie verloopt en om samen met de leerling de leerdoelen helder te krijgen: Leerlingen worden van het begin af aan gestimuleerd om na te denken over en te kijken naar hun eigen gedrag en vaardigheden in de communicatie met hun omgeving. Dit gebeurt onder meer middels het invullen van een lijst over hun eigen communicatie. De logopedist helpt de leerling door het benoemen van wat er gebeurt in verschillende communicatieve settingen. Ook de ouders en de mentor wordt gevraagd naar hun kijk hierop, middels het invullen van een vergelijkbare lijst over de communicatie van de leerling. De leerling krijgt daardoor steeds meer inzicht in zijn manier van communiceren en kan vervolgens zijn leerpunten kiezen. Deze worden opgenomen in het behandelplan van de logopedist dat vermeld staat onder het kopje Extra behoefte in het OPP.

De frequentie is naar behoefte, maar dit is meestal 1 keer per week in lessen van 25 minuten.

Waarom individueel

De doelgroep van onze school is vaak kwetsbaar in de communicatie. In de individuele setting ontstaat sneller een vertrouwelijke band met de leerling waardoor het uiten van taal laagdrempeliger en makkelijker is. Vanuit hier werken we toe aan communiceren in een grotere setting (dit kan ook een tweetal zijn of klein groepje). In een individuele setting is er meer tijd en rust om tot uiten te komen en kan heel doelgericht gewerkt worden. 1 op 1 oefentijd sorteert hoge effectiviteit vanwege maatwerk.

Evaluatie

Evaluatie vindt tweemaal per jaar plaats in het OPP. Naar aanleiding van de evaluatie kunnen nieuwe/ andere doelen worden gesteld.

3.2 Groepslessen en co-teaching

Groepslessen worden samen gegeven met de docent ook wel co-teaching genoemd met als doel te leren van elkaars kennis en vaardigheden.

Er is een verschil in de aangeboden groepslessen bij de arbeidsroute de VMBO-route.

Arbeidsroute.

Er wordt expliciet aandacht besteed aan verschillende aspecten van de communicatie:

- Begroeten bij binnenkomst en bij weggaan
- Jezelf voorstellen een praatje maken
- Verstaanbaar spreken

- Vragen stellen, antwoord geven, beurtgedrag
- Luisterhouding
- Opdrachten uitvoeren
- Om hulp vragen
- Verhaalopbouw
- Lichaamstaal
- Je mening geven en onderbouwen
- Gesprekken voeren (tweetal, groep, informeel, formeel)
- TOS (kennis algemeen, persoonlijk bewustzijn, omgaan met ...)
- Omgaan met misverstanden, problemen oplossen

Voor elk leerjaar is er een lessenreeks waarin deze aspecten aan bod komen. Er is een opbouw voor wat betreft de situaties, passend bij de fase waarin de leerlingen zich bevinden. In leerjaar 1 en 2 gaat het vooral om de communicatie in de klas en op school, in leerjaar 3 en 4 gaat het meer over de stage en andere situaties buiten de school. Ook is er een opbouw van spreken in tweetallen naar spreken in de groep.

VMBO-route

In schooljaar 2023/2024 zal het aantal groepslessen in de VMBO-stroom worden uitgebreid van 1 lesuur groepslogopedie verdeeld over de leerjaren naar 1 lesuur groepslogopedie per week voor elke klas. De lessen zullen worden gegeven onder diverse vakken. Tijdens een studiedag in november 2023 is docenten gevraagd om mee te denken hoe dit praktisch vorm kan worden gegeven.

De lessen zullen zich richten op: het verbeteren van de mondelinge taalvaardigheid, de communicatieve doelen van de individuele leerling en psycho-educatie TOS/ SH. Daarnaast raken de groepslessen aan meerderde kerndoelen van het vak Nederland VO onderbouw. De kerndoelen Nederlands VO onderbouw, waaraan gewerkt wordt zijn m.n.:

1. De leerling leert zich mondeling en schriftelijk begrijpelijk uit te drukken.
6. De leerling leert deel te nemen aan overleg, planning, discussie in een groep.
7. De leerling leert een mondelinge presentatie te geven.
9. De leerling leert taalactiviteiten (spreken, luisteren, schrijven en lezen) planmatig voor te bereiden en uit te voeren.

De groepslessen VMBO bestaan uit:

- debatteerlessen
- het voorbereiden en geven van een mondelinge presentatie
- psycho-educatie TOS/SH

Evaluatie

Momenteel is er structureel overleg (wekelijks) over het ontwikkelproces van de groepslessen VMBO. Evaluatie van de groepslessen vindt tweemaal per jaar plaats in het OPP bij logopedie. De evaluatie van inhoud en kwaliteit van de lessen vindt plaats in de werkgroep logopedie en cluster2.

De groepslessen in zowel de Arbeidsroute als in de VMBO-route blijven in ontwikkeling en worden zo nodig aangepast, omdat de populatie per leerjaar verschilt.

3.3 Coaching

Er is voor gekozen om de logopedisten in te zetten als coach vanwege hun kennis op het gebied van TOS/SH en communicatie. Deze coaching heeft indirect invloed op de communicatieve ontwikkeling van de leerlingen. De docenten worden gecoacht op met name hun cluster2 vaardigheden.

De werkwijze is als volgt: de eerste sessie start met een gesprek tussen coach en docent, waarbij met behulp van vragenlijsten de cluster2 vaardigheden in beeld worden gebracht, hieraan gekoppeld volgt er een lesbezoek van de logopedist in de klas. Op basis van het

lesbezoek volgt een nabespreking en een vervolg dat dieper in zal gaan op de hulpvraag en specifieke onderwerpen of vaardigheden. Het is een cyclisch proces. Het uitgangspunt is minimaal 1 keer per maand een lesbezoek en daaraan gekoppeld een coaching gesprek. Als er gezamenlijke ontwikkelpunten worden geconstateerd dan geeft de logopedist hier voorlichting over in een teamvergadering of wordt er (een deel van) een studiedag aan gewijd.

De doelstellingen van het coachbeleid zijn de volgende:

Het creëren van bewustzijn: docenten zijn zich bewust van de specifieke cluster2 vaardigheden, zowel op het gebied van TOS als SH en passen deze zo optimaal mogelijk toe in de klas.

Kwaliteitsbewaking: de logopedisten bewaken samen met de docenten de kwaliteit van ons specifieke cluster2-onderwijs.

Het vergroten van kennis: de docenten hebben up-to-date kennis omtrent TOS en slechthorendheid.

Inzicht in de taalproblemen van de leerling: docenten verkrijgen inzicht in de logopedische behoeften van de leerlingen en kunnen hier adequaat op inspelen.

Transfer verbetering: er wordt ingezet op transfer van aangeleerde logopedische vaardigheden van de leerling in een individuele setting naar de situatie in de klas.

Eigen stem en spraak: docenten krijgen inzicht in hun eigen spraak/taalvaardigheden

3.4 Logopedist als CVL-lid

De logopedisten zijn lid van de Commissie van Leerlingenzorg (CVL). De CvL is betrokken bij het adviseren, opstellen en evalueren van het OPP daarnaast hebben zij een gemandateerde taak van het CVO (commissie van onderzoek); namelijk het besluit over de jaarlijkse toelaatbaarheid van de leerlingen op basis van de evaluaties van het OPP. Het invullen vullen van het OPP gebeurt in samenwerking met de mentor en zorgcoördinator. Er is tweemaal per jaar overleg voor met het CVO over de gang van zaken en wordt het proces geëvalueerd.

3.5 Logopedist als onderzoeker

De logopedist verzorgt logopedisch onderzoek op onze school. Dit houdt in dat de logopedist inschat wanneer en welke onderzoeken bij wie moeten worden afgenomen. De logopedist neemt de onderzoeken af, interpreteert en verwerkt de resultaten in het OPP. Vervolgens worden de resultaten besproken met de leerling, de ouders, de zorgcoördinator en de betrokken docenten. In het multidisciplinaire team adviseert de logopedist vanuit haar vakgebied.

3.6 Logopedische betrokkenheid

De logopedist een vakinhoudelijke bijdrage aan het ontwikkelen van beleid door deel te nemen aan de Cluster 2 werkgroep, dit betreft de alle zaken wat ons onderwijs specifiek cluster-2 maken.

De logopedist onderhoudt contacten met andere disciplines die betrokken zijn bij de leerling en verwijst eventueel door naar vrijgevestigde logopedisten of specialisten (KNO arts, audioloog).

CLUSTER 2 BELEID: DYSLEXIE

Auris College Leiden

2015

Dyslexiebeleidsplan Auris regio Noordwest juni 2015:

Inleiding

In opdracht van de regiodirecteur onderwijs en zorg van Auris is een beknopt en praktijkgericht dyslexieplan opgesteld voor het speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs cluster 2 in de regio Noordwest. Scholen die deel uitmaken van de Auris regio Noordwest zijn: Auris De Weerklank in Leiden en Alphen a/d Rijn, Auris College Leiden (VSO), Auris Professor van Gilseschool in Haarlem, Hoofddorp en Heemskerk.

TOS en lees-en spellingsproblemen

Leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis(TOS) beheersen hun moedertaal, receptief en/of productief, onvoldoende. Omdat er een sterke relatie bestaat tussen mondelinge taalontwikkeling en de ontwikkeling van geletterdheid lopen deze leerlingen een verhoogd risico om (ernstige) lees-en spellingsproblemen te ontwikkelen. Zij zijn daarom aangewezen op intensief en adequaat lees- en spellingonderwijs. Desondanks zal dit voor een deel van de kinderen niet voldoende zijn. Onderzoek heeft aangetoond dat er een hoge mate van comorbiditeit bestaat tussen TOS en dyslexie. Landelijk wordt ongeveer 4% van de leerlingen gezien als dyslectisch. Echter bij een combinatie van spraak- en taalstoornissen en dyslexie worden in de literatuur percentages genoemd van 40 à 50%.

Dyslexie

Wanneer er bij het lezen en/of spellen sprake is van een hardnekkig probleem in de automatisering op woordniveau spreken we van dyslexie.

De in Nederland algemeen geldende definitie van dyslexie is die van de Stichting Dyslexie Nederland (2008):

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau. Hardnekkig probleem is een term die duidt op twee kenmerken, namelijk achterstand en didactische resistentie

- Achterstand: het vaardigheidsniveau van lezen op woordniveau en/of spelling ligt significant onder hetgeen van een leerling, gegeven leeftijd en omstandigheden, gevraagd wordt.
- didactische resistentie: het probleem in het aanleren en toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau blijft bestaan ook wanneer voorzien wordt in adequate remediërende instructie en oefening.

Een gebrekkige verwerking van fonologische informatie is vrijwel zeker een van de belangrijkste cognitieve grondslagen van dyslexie. Er is veel overtuigend bewijs beschikbaar dat erop wijst dat dyslexie gepaard gaat met tekorten in het fonemisch bewustzijn en, in mindere mate, met een beperking van het verbale kortetermijngeheugen. Deze tekorten worden verondersteld een gevolg te zijn van een onvoldoende gedetailleerde representatie van gesproken woorden (woordvormen) in het langetermijngeheugen.

Dit laatste is mogelijk weer een gevolg van een probleem in de perceptie van (bepaalde) spraakklanken. Een andere belangrijke cognitieve indicator van dyslexie is een trage benoemsnelheid. Ook dit heeft waarschijnlijk te maken met een gebrekkige verwerking van fonologische informatie. De problemen nemen over het algemeen toe naarmate de lees- of spellingtaak complexer wordt en bij tijdsdruk of spanning. De precieze oorzaak van dyslexie is wetenschappelijk nog niet aangetoond. Wel weten we dat er vaak sprake is van een erfelijke component.

Missie en visie

Naast een goede taalvaardigheid is een goede leesvaardigheid cruciaal voor de schoolloopbaan, maar ook voor het sociaal-emotioneel functioneren, het zelfvertrouwen en het latere maatschappelijk functioneren van leerlingen. Lezen is een basisvaardigheid waarop andere vaardigheden en kennis zijn gestoeld, zoals rekenvaardigheid en wereldoriëntatie. Functionele geletterdheid is dan ook een voorwaarde om te kunnen functioneren in onze maatschappij.

Daarom stelt Auris regio Noordwest zich ten aanzien van haar lees- en spellingonderwijs het volgende doel:

De leerlingen binnen de scholen worden zo snel mogelijk zo lees- en spellingvaardig, zodat zij optimaal kunnen deelnemen aan (regulier) onderwijs en/of de maatschappij.

Auris regio Noordwest voert daarom een actief lees- en spellingbeleid waarbij er doel- en opbrengstgericht gewerkt wordt aan de hand van de landelijke leerlijnen (CED) en met een accent op effectief leesonderwijs. Het hebben van hoge verwachtingen, het streven naar hoge doelen, het zorgen voor voldoende effectieve leertijd en het bieden van kwalitatief goede directe instructie zijn daarbij van groot belang. Binnen het onderwijs is er aandacht voor zowel preventie, remediëren als compenseren. Als remediëring niet (meer) mogelijk is moet er gecompenseerd worden. Dit betreft met name leerlingen in de bovenbouw van het speciaal onderwijs (SO) en in het voortgezet speciaal onderwijs (VSO).

Lees- en spellingonderwijs op het SO

Het onderwijsaanbod voor technisch lezen en spelling is duidelijk omschreven in de leerroutes (zie bijlage). Per leerjaar zijn er vier uitgewerkte leerroutes die gerelateerd zijn aan een bepaalde uitstroombestemming. In de uitwerking van de leerroutes staan de te behalen doelen, methodes/methodieken, organisatie, frequentie en toetsing/evaluatie vermeld. Het onderwijsaanbod kent vier niveaus namelijk basisaanbod, verdiept, intensief en zeer intensief. Uitgegaan wordt van het principe van 'stapelen' waarbij zoveel mogelijk leerlingen het basisaanbod volgen wat betreft directe instructie en begeleide oefening. Kinderen die de verdiepte leerroute volgen krijgen daarnaast extra verwerkingsopdrachten, die tegemoet komen aan hun onderwijsbehoeften. Kinderen die intensieve zorg nodig hebben, krijgen extra instructie/oefening en oefentijd onder leiding van de groepsleerkracht. Kinderen die onvoldoende vooruit gaan ondanks alle extra geboden hulp in de klas komen in aanmerking voor zeer intensieve zorg. Zij krijgen individueel of in een klein groepje extra begeleiding in de vorm van specifieke interventies uitgevoerd en/of ondersteund door deskundigen binnen de school (IB/RT-er, dyslexie- of zorgcoördinator, logopedist) en in een enkel geval ook buiten de school (zie ook vergoede zorg). Bij de uitwerking van de leerroutes voor technisch lezen en spellen is naast de lesmethodes ook gebruik gemaakt van de protocollen Leesproblemen en Dyslexie van het Expertisecentrum Nederlands en recente wetenschappelijke publicaties.

Toetsing van leerlingen met ernstige lees- en/of spellingproblemen

Toetsing van leerlingen met ernstige lees- en spellingproblemen vindt plaats volgens de richtlijnen van het Cito (zie bijlage).

Signalering op het SO

Twee keer per jaar vindt er een groepsbespreking plaats, waarbij alle disciplines rond een leerling aanwezig zijn, te weten de leerkracht, logopedist, intern begeleider, remedial teacher en orthopedagoog of psycholoog. Tijdens dit overleg worden per leerling de resultaten van screeningsonderzoek (kleuters) en de toetsresultaten (Cito en methode gebonden toetsen) besproken in combinatie met methode gebonden toetsen en observatiegegevens van de leerkracht. Dit maakt vroegtijdige signalering van risico (kleuters)- en zorgleerlingen op het

gebied van (voorbereidend) lezen/spellen mogelijk. Deze leerlingen krijgen direct extra ondersteuning aangeboden en worden in hun lees- en spellingontwikkeling nauwlettend gevolgd door de leerkracht en de intern begeleider. Tijdens de groepsbespreking wordt bepaald welke extra zorg de leerling nodig heeft en hoe en door wie deze zorg het beste gegeven kan worden.

Leesdossier SO

Voor de risico- en zorgleerlingen wordt direct gestart met het bijhouden van een leesdossier (zie leesdossier in bijlage). Het gaat hierbij om leerlingen die een zeer intensief onderwijsaanbod nodig hebben. Dit vergt 'maatwerk' en begeleiding in een klein groepje of individueel. In het leesdossier van deze leerlingen worden in ieder geval opgenomen: een beschrijving van het lees- en spellingsprobleem, signalering van het probleem (toetsresultaten met data en door wie afgenomen), omschrijving van de extra begeleiding (doelen, duur, inhoud, organisatievorm, begeleider), resultaten van extra begeleiding, vaststelling van toenemende achterstand en argumentatie voor het vermoeden van dyslexie (aantonen van didactische resistentie). De intern begeleider, dyslexie- of zorgcoördinator is verantwoordelijk voor het invullen en bijhouden van het leesdossier van een leerling. Het leesdossier wordt opgeslagen in de digitale map van de leerling, zodat deze toegankelijk is voor de leerkracht en de logopedist.

ICT hulpmiddelen

Dankzij de ontwikkelingen in de informatie- en communicatie-technologie (ICT) zijn er voor kinderen met leesproblemen en dyslexie steeds meer leer- en hulpmiddelen beschikbaar.

Op de Aurisscholen in de regio Noordwest wordt met de inzet van ICT hulpmiddelen gestreefd naar een doorlopende leerlijn, afgestemd op de specifieke behoeften van de leerling op verschillende vlakken met als doel een optimaal leerrendement ondanks de leeshandicap.

Een doorlopende leerlijn is voor leerlingen met dyslexie van groot belang. Voortzetten van een vertrouwd hulpmiddel is hierbij essentieel. Naast de dyslexiesoftware die ingezet wordt bij het lees-en spellingonderwijs, zoals het programma BOUW en die opgenomen is in de leerroutes/OPP van de leerling is er ook compenserende software beschikbaar voor leerlingen die dit nodig hebben.

Wat betreft de compenserende software is gekozen voor Kurzweil 3000, omdat dit een bewezen effectief en geavanceerd alles-in-een programma is. Goed gebruik van dit compenserende hulpmiddel zorgt ervoor dat leerprestaties verbeteren en het zelfvertrouwen van leerlingen toeneemt. Daar komt bij dat Kurzweil 3000 inmiddels op een groot aantal scholen in de regio gebruikt wordt. Met de komst van passend onderwijs, waarbij dyslexie onder de basisondersteuning valt, zijn ook steeds meer samenwerkingsverbanden dyslexiesoftware bovenschools gaan inzetten (inclusief implementatie en professionalisering).

Ouders

Alle ouders van nieuwe leerlingen ontvangen een informatieboekje over lezen en leesproblemen/dyslexie (zie bijlage). Dit boekje wordt regelmatig voorzien van een update, zodat het actueel blijft.

Ouders van risico- en zorgleerlingen worden vanaf het begin betrokken bij het leerproces van hun kind door middel van informatie over de problematiek, over de aanpak op school en uitleg over hetgeen ouders thuis kunnen doen om hun kind extra te helpen. Dit gebeurt tijdens individuele gesprekken met ouders, maar kan daarnaast ook door gezamenlijke bijeenkomsten waarin ouders van kinderen met ernstige lees-en spellingproblemen geïnformeerd worden en de gelegenheid krijgen om ervaringen uit te wisselen. De intern

begeleider of dyslexie/zorgcoördinator, samen met de betreffende leerkracht (en), zorgt ervoor dat het contact met de ouders over de ernstige lees-spellingproblemen van hun kind goed verloopt en dat ouders weten bij wie ze terecht kunnen met hun vragen en zorgen.

Onderzoek naar dyslexie

Effectief lees- en spellingonderwijs, waarbij problemen vroegtijdig worden gesignaleerd en aangepakt, kan lees- en spellingproblemen bij een groot deel van onze leerlingen voorkomen. Toch zullen er altijd leerlingen zijn die problemen met lezen/spellen blijven houden en dit zijn leerlingen bij wie mogelijk sprake is van dyslexie.

NB We noemen een leerling dyslectisch als door middel van onderzoek door een daartoe bevoegd gedragswetenschapper is vastgesteld dat een leerling de leerstoornis dyslexie heeft. Voor die tijd spreken we van lees- en/of spellingproblemen of kenmerken van dyslexie.

Leerlingen die onderwijs volgen op een cluster 2 school komen niet in aanmerking voor vergoeding van diagnostiek en behandeling vanuit de zorg, omdat er bij hen geen sprake is van enkelvoudige dyslexie. Bij afbakening van de vergoede zorg is vanuit het ministerie en de zorg gekozen voor een inperking van de groep die aanspraak kan maken op vergoeding. Bij leerlingen in het speciaal onderwijs is sprake van meervoudige problematiek. Als leerlingen naast dyslexie nog een andere stoornis hebben, noemen we dat co-morbiditeit. Bij leerlingen in het cluster 2 onderwijs kan wel d.m.v. onderzoek dyslexie vastgesteld worden en een dyslexieverklaring worden afgegeven. De dyslexieverklaring geeft dan geen recht op vergoede zorg, maar de leerling kan wel in aanmerking komen voor extra faciliteiten binnen het onderwijs.

Binnen Auris, regio Noordwest is de expertise aanwezig om onderzoek naar dyslexie te doen. Onderzoek vindt plaats volgens de richtlijnen van de Stichting Dyslexie Nederland (SDN). Het psychodiagnostisch onderzoek wordt uitgevoerd of gesuperviseerd en ondertekend door een daartoe bevoegd gedragswetenschapper.

Bevoegde gedragswetenschappers zijn geregistreerd als Kinder- en Jeugdpsycholoog NIP, Orthopedagoog-Generalist NVO of GZ-psycholoog.

Gezien het grote aantal leerlingen binnen het cluster 2 onderwijs, dat mogelijk dyslectisch is en de grote tijdsinvestering die een onderzoek en de verslaglegging vergt, zullen leerlingen die in aanmerking komen voor onderzoek zorgvuldig geselecteerd worden. Selectie van leerlingen voor onderzoek vindt plaats tijdens de groepsbespreking waarbij alle disciplines aanwezig zijn (leerkracht, logopedist, intern begeleider, orthopedagoog of psycholoog).

Voor onderzoek komen in aanmerking:

- Leerlingen die niet in aanmerking komen voor vergoede zorg, omdat er geen sprake is van enkelvoudige dyslexie.
NB Leerlingen die teruggaan naar regulier onderwijs zonder arrangement of met een licht arrangement zullen over het algemeen wel aanspraak kunnen maken op vergoede zorg, omdat de TOS na behandeling voldoende op niveau is.
- Leerlingen die de cluster 2 school gaan verlaten en waarbij vermoedens zijn van dyslexie. De leerachterstand is groot (leerrendement 50% of minder). Voor de overstap naar ander onderwijs is het zinvol, dat duidelijk wordt of er sprake is van dyslexie.
- Leerlingen die doorstromen naar vervolgonderwijs waar een dyslexieverklaring extra faciliteiten biedt
- Leerlingen (vanaf groep 6) waarbij het voor de sociaal-emotionele ontwikkeling zinvol is om de oorzaak van de ernstige lees-en/of spellingproblemen vast te stellen.

Om een kind aan te kunnen melden voor onderzoek naar dyslexie moet door de IB-er/dyslexie- of zorgcoördinator een leesdossier op papier worden aangeleverd aan de betreffende gedragsdeskundige. Daarnaast is aanvullende informatie nodig in de vorm van een PI-dictee met foutenanalyse, foutenanalyse uit spelling 2012 en een spelling-of

taalschrift van de leerling. Zo mogelijk ook de resultaten van de Cito toets begrijpend luisteren.

Sociaal-emotionele problemen bij dyslexie

Het hebben van een leesprobleem, waarvan je niet snapt hoe je er aan komt maar waar je wel veel last van hebt, kan een heel scala aan gevoelens oproepen. Kinderen kunnen heel verschillend reageren op hun leesprobleem. Het ene kind kan redelijk makkelijk omgaan met de onzekerheid die het met zich meebrengt, terwijl het andere kind erg onzeker wordt, zich terugtrekt, somber of boos wordt of zich schaamt. Al die verschillende gevoelens hebben met elkaar gemeen dat ze in principe pijnlijk zijn, angst oproepen en een aanslag doen op het gevoel van eigenwaarde van het kind. Om toch met deze pijnlijke gevoelens om te kunnen gaan maken kinderen gebruik van verschillende onbewuste afweermechanismen, zoals ontkenning of het op anderen afreageren van hun boosheid. Naast onbewuste afweermechanismen heeft het kind de beschikking over meer bewuste manieren om met de psychische pijn die de leesstoornis met zich meebrengt om te gaan, ook wel coping mechanismen genoemd. Coping strategieën worden juist bewust toegepast bijvoorbeeld door de leesproblemen te compenseren door het zo goed mogelijk benutten van andere talenten en begaafdheden die het kind heeft (b.v. goed kunnen tekenen, muzikaal zijn, sportief etc.).

Naast de problemen die het kind heeft om met zijn eigen gevoelens rond het leesprobleem om te gaan, heeft het kind ook te maken met de manier waarop zijn omgeving (school, thuis en leeftijdgenoten) op het leesprobleem reageert. Voor het welzijn van de leerling is het van essentieel belang dat hij kan rekenen op begrip en steun vanuit de omgeving. Belangrijk is om zowel op school als thuis regelmatig met het kind te praten. Enerzijds om het kind de gelegenheid te geven om zich te uiten en anderzijds om steun te krijgen bij het zoeken naar oplossingen. Hierbij moet niet altijd alle aandacht op de problemen gericht worden, maar juist ook op de sterke kanten van het kind. Adviezen voor gesprekjes op school en thuis zijn te vinden in de bijlage. Mocht in de praktijk blijken dat gesprekjes met de leerling niet voldoende zijn en er zorgen op school en/of thuis zijn omtrent het welbevinden van de leerling, dan neemt de IB-er/zorgcoördinator contact op met de orthopedagoog/psycholoog en zal in gesprek met alle betrokkenen besproken worden welke extra zorg nodig is.

Overstap van speciaal onderwijs (SO) cl. 2 naar voortgezet speciaal onderwijs (VSO) cl. 2

Voor leerlingen die vanuit het SO cluster 2 naar het VSO cluster 2 gaan vindt overdracht plaats d.m.v. een gesprek tussen de IB-er/dyslexiecoördinator van de SO-school en de zorgcoördinator/dyslexiecoördinator van het VSO cl. 2. Bij dit gesprek zullen naast de mentor van de leerling ook de ouders en de leerling zelf aanwezig zijn. Besproken wordt wat de leerling nodig heeft gezien zijn dyslexie en wat binnen de mogelijkheden van de school haalbaar is. Gezamenlijk wordt een dyslexiekaart opgesteld met daarin de rechten van de leerling, maar ook de plichten (zie dyslexiekaart in bijlage). Als een leerling extern begeleiding heeft voor lezen/spellen wordt door de zorgcoördinator/dyslexiecoördinator van het VSO contact opgenomen met de behandelaar i.v.m. afstemming.

VSO cluster 2

De meeste leerlingen die dyslectisch zijn, hebben al een dyslexieverklaring als ze op het VSO komen. Mocht dit niet het geval zijn en de lees- en spellingontwikkeling daar aanleiding toe geven, dan zal tijdens een leerlingbespreking worden nagegaan of de leerling in aanmerking komt voor onderzoek naar dyslexie. Bij twijfel wordt de leerling getest met de signaleringsinstrumenten van het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs.

Als er sprake is van onderzoek naar dyslexie worden ouders daarover geïnformeerd en wordt er schriftelijk toestemming gevraagd voor deelname van hun kind aan het onderzoek. Ouders ontvangen het onderzoeksverslag en een uitnodiging voor een bespreking van de

onderzoekresultaten en adviezen. Vooralsnog zijn er voor ouders geen kosten verbonden aan het onderzoek.

Uitgangspunt van het beleid op het VSO is dat er een goede afstemming moet plaatsvinden tussen datgene wat de dyslectische leerling aan hulp 'vraagt' en de begeleiding die de school kan bieden. Dit gebeurt door middel van geïntegreerde leerlingzorg.

Wat in de literatuur en binnen de reguliere zorgstructuur meestal onder interventies genoemd wordt, is op het Auris College Leiden vaak al opgenomen in het 'normale' onderwijsprogramma in de groep, zoals extra leestijd, samen lezen en/of voorlezen van teksten, veel herhaling en gerichte leesinstructie.

De dyslectische leerling gebruikt op het VSO een dyslexiekaart, die in de agenda bewaard wordt. Op de dyslexiekaart staat wat de leerling voor compenserende faciliteiten en dispensaties heeft en welke ondersteunende technologie wordt gebruikt, maar ook wat de verplichtingen zijn die de leerling op zijn/haar beurt heeft.

De dyslexiecoördinator inventariseert ieder jaar welke leerlingen dyslexie hebben, stelt de dyslexiekaarten op en begeleidt de leerlingen in het gebruik van additionele en compenserende middelen.

Op het VSO wordt in de VMBO-route zo nodig extra ondersteuning gegeven bij lezen en spelling: voor het technisch lezen wordt er remediërende ondersteuning geboden in de vorm van het RALFI lezen (zie Taalbeleid), en voor spelling in de vorm van F&L. Daarnaast is er het i-uur voor Nederlands, Engels en Duits. Eventueel is ondersteuning d.m.v. een iPad of Sprinto mogelijk.

Wanneer de leerling doorstroomt naar regulier VMBO of ROC, wordt de leerling verder begeleid door de ambulant begeleider. Overdracht vindt plaats d.m.v. een eindrapportage waarin de compenserende en dispenserende maatregelen en de extra hulpmiddelen staan die de leerling nodig heeft. Dit wordt tevens mondeling toegelicht door de zorgcoördinator/mentor van het VSO aan de desbetreffende ambulant begeleider.

Overstap van speciaal onderwijs cluster 2 naar regulier (voortgezet) onderwijs

Leerlingen die doorstromen naar regulier onderwijs zonder arrangement of met een licht arrangement zullen over het algemeen wel aanspraak kunnen maken op vergoede zorg, omdat spraak- en taal inmiddels voldoende behandeld en op niveau zijn.

Belangrijk is dat een eventueel leesdossier, met toestemming van ouders, overgedragen wordt aan de nieuwe school.

Leerlingen met een medium arrangement en ernstige lees- en/of spellingproblemen zijn onderzocht op dyslexie en hebben als er daadwerkelijk sprake is van dyslexie een dyslexieverklaring met daarin adviezen voor de reguliere school.

Het is van belang dat er een goede overdracht plaatsvindt tussen de IB-er/dyslexiecoördinator van de cluster 2-school naar de IB-er of zorgcoördinator van de reguliere school. Bij de overdracht worden ook de toekomstige leerkracht of mentor betrokken, evenals ouders en zo mogelijk ook de leerling zelf.

Aanbevelingen:

- Stel per locatie een dyslexiecoördinator aan, net als op het VSO.
- De dyslexiecoördinator is bij voorkeur een leerkracht die de opleiding master SEN dyslexie heeft gevolgd. Taken van de dyslexiecoördinator kunnen in overleg vastgesteld worden. Van belang zijn in ieder geval het volgen van de lees- en spellingontwikkeling van de leerlingen met ernstige lees- en spellingproblemen en het regelen van adequate hulp, de geboden hulp opnemen in het leesdossier,

leerkrachten en ouders van informatie voorzien en coaching/begeleiding bieden bij de aanpak van de problematiek. De dyslexiecoördinator kan daarbij zo nodig een beroep doen op de orthopedagoog/psycholoog.

- Dyslexiecoördinatoren en de betrokken orthopedagogen/psychologen van alle locaties komen jaarlijks een keer bij elkaar i.v.m. uitwisselen van ervaringen, afstemming, bespreken van eventuele knelpunten en zo nodig bijstellen van het dyslexiebeleidsplan.
- Scholing van het personeel (SO en VSO) op het gebied van dyslexie.
- Opstellen van duidelijke (en aansluitende) leerlijnen op het gebied van lezen en spellen voor zowel de Arbeidsroute als de VMBO-route van het VSO, waarbij evenals op het SO uitgegaan wordt van een onderwijsaanbod op vier niveaus te weten basis, verdiept, intensief en zeer intensief.
- Zowel op het SO als op het VSO is er voor leerlingen met (ernstige) dyslexie extra begeleiding voor lezen/spellen in de vorm van remedial teaching. Doel is een minimaal niveau van functionele geletterdheid (AVI-E6).
- Aanschaf laatste versie van Kurzweil 3000, versie 14 voor alle locaties en een gezamenlijke implementatie met gefaseerde invoering (doelen op korte, middellange en lange termijn) o.a. scholing personeel SO (bovenbouw) en VSO op het gebied van dyslexie-ICT, zodat ICT hulpmiddelen voor dyslectische leerlingen op een adequate manier ingezet kunnen worden tijdens de lessen
- Implementatie, ondersteuning en professionalisering kan georganiseerd worden binnen de Auris regio Noordwest of er kan aansluiting gezocht worden bij bovenschoolse initiatieven van samenwerkingsverbanden in de regio.
- Aanstellen van een ICT-er die verantwoordelijk is voor het goed functioneren van Kurzweil 3000 en dus eventuele problemen snel en adequaat kan oplossen.
- Scholing van leerlingen en ouders in het gebruik van ICT hulpmiddelen, m.n. Kurzweil.
- Zorgen voor de beschikbaarheid van goed gescande en bewerkte documenten door deze zelf te scannen en centraal geordend op te slaan en/of middels een abonnement bij Dedicon.
- De uitgewerkte leerroutes van lezen en spellen digitaal toegankelijk maken voor ouders.
- Het leesdossier van een leerling ook digitaal toegankelijk maken voor de ouders van de betreffende leerling.
- Zorgen voor een voorleesfunctie wat betreft de documenten die voor deze ouders digitaal beschikbaar zijn. Ook ouders kunnen problemen hebben met het lezen (!).